

Türkmenistanyň Merkezi banky

Центральный банк Туркменистана
Central Bank of Turkmenistan

BANK HABARLARY

БАНКОВСКИЙ ВЕСТНИК
BANKING BULLETIN

2025-nji ýylyň 1-nji fewral ýagdaýyna

на 1 февраля 2025 года
as of February 1, 2025

Mazmuny / Содержание

■ HABARLAR / НОВОСТИ / NEWS

BANK IŞGÄRLERINIŇ HÜNÄR DEREJELERINI ÝOKARLANDYRMAK
BOÝUNÇA OKUW MASLAHATLARY GEÇIRILDI

3

«GALKYNYŞ» TÖLEG ULGAMY IŞE GIRIZILDI

4

■ SELJERIŞ MAKALALARY / АНАЛИТИЧЕСКИЕ СТАТЬИ

YLYM-BILIM-ÖNÜMÇILIK ARABAGLANÝSYGYNYŇ KÄMIL USULY

5

DAŞARY YKDYSADY GATNAŞYKLAR - ÝURDUŇ
KÖPTARAPLAÝYN ÖSÜŞINIŇ ÖZENI

8

TÄJIRÇILIK BANKLARYNDA KARZLARY
RESMILEŞDIRMEGIŇ DÜZGÜNLERI

11

TÜRKMENISTANYŇ MALIÝE-YKDYSADY ULGAMYNÝŇ
DURNUKLY ÖSÜŞI

15

BANKOMATYŇ ŽURNAL ÝAZGYLARYNY
SAKLAMAKDA WE JEMLEMEKDE SANLY ULGAMYŇ ÄHMIÝETI

17

■ SELJERIŞ MAGLUMATLARY

АНАЛИТИЧЕСКИЕ МАТЕРИАЛЫ / ANALYTICAL MATERIALS

TÜRKMENISTANYŇ BANK ULGAMYNÝŇ ÖSÜŞ MEÝILLERI

ТЕНДЕНЦИИ РАЗВИТИЯ БАНКОВСКОЙ СИСТЕМЫ ТУРКМЕНИСТАНА
DEVELOPMENT TRENDS OF THE BANKING SYSTEM OF TURKMENISTAN

19

TABLISALAR / ТАБЛИЦЫ / TABLES

21

BANK IŞGÄRLERİNİŇ HÜNÄR DEREJELERİNİ ÝOKARLANDYRMAK BOÝUNÇA OKUW MASLAHATLARY GEÇIRILDI

2025-nji ýylyň ýanwar aýynyň dowamynda Awaza milli syýahatçylyk zolagynda ýerleşýän «Hazyna» hojalyk jemgyýetinde bank ulgamynyň hünärmenleri üçin hünäri ýokarlandyryş okuw maslahatlary geçirildi.

Ýurdumyzyň banklarynyň kassa amallary bölümleriniň müdirleri (gazna müdirleri) üçin şu ýylyň ýanwar aýynyň 13-17-nji senelerinde «Hazyna» hojalyk jemgyýetinde geçirilen «Pulhana amallaryny geçirmegiň we olary resmileşdirmegiň tertibi» atly okuw maslahatynda pulhana amallaryny geçirmekde ulanylýan düzgünler we tertipler, pulhana işgärleriniň arasynda gymmatlyklary geçirmegiň tertibi, girdeji we çykdajy pulhanalarynda amallary geçirmegiň tertibi, karz edaralarynda pulhanalarynda amallary geçirmegiň tertibi, könelen we tölege ukypsyz nagt pullar bilen amallary geçirmegiň usullary, nagt pullary we gymmatlyklary inkassirlemegiň tertibi ýaly ugurlarda bank ulgamynyň wekilleri özara pikir alyşdylar.

Mundan başga-da geçirilen okuw maslahatynda Türkmenistanyň milli pulunyň hakykylygyny anyklaýan gorag alamatlary, nagt pullar bilen bagly işi gurnamagyň tertibi, nagt pullaryň taýýarlanyşy we gaplanylyşy, pullaryň we beýleki gymmatlyklaryň saklanylyşynyň, hasaba alnyşynyň we pul gaznasynyň gapysynyň açylyş we ýapylyş tertibi, bankomatlar nagt pullar bilen berkidilende ýerine ýetirilmeli amallar we resmileşdirilmeli resminamalar barada giňişleýin gürrüň berildi.

2025-nji ýylyň 27-31-nji ýanwary aralygynda ýurdumyzyň banklarynyň Bank işlerini awtomatizasiýalaşdyryş müdirlikleriniň (bölümleriniň) hünärmenleri üçin «Hazyna» hojalyk jemgyýetinde geçirilen «Bank işleriniň awtomatizasiýalaşdyrylmagy» atly okuw maslahatynda awtomatlaşdyrylan bank ulgamlary, kompýuterde programmirlemegiň esaslary, çylgym ulgamynyň gurnalyşy we sazlanlyşy, çylgym ulgamyna degişli düzgünnamalar we olardan gelip çykýan netijeler, çylgym ulgamynda maglumat howpsuzlygy, çylgym ulgamynda esasy ýüze çykýan meseleler we olaryň çözülişi barada giňişleýin gürrüň berildi.

Geçirilen okuw maslahatyň dowamynda bank ulgamynda kiberhowpsuzlygyň üpjün edişi, kiberhowpsuzlyk babatynda banklara bildirilýän talaplar ýaly ugurlarda çykyşlar diňlenildi we gyzyklandyryýan soraglar boýunça bank ulgamynyň wekilleri özara pikir alyşdylar.

Ýurdumyzyň bank ulgamynyň işini kämilleşdirmek boýunça kabul edilen kadalaşdyryjy hukuknamalar, müşderilere hyzmat etmegiň döwrebap usullary, bank işgäriniň hünärini kämilleşdirmek boýunça daşary ýurt tejribelerini paýlaşmak geçirilen okuw maslahatlarynyň esasyň düzdi.

Meýilnama laýyklykda geçirilen okuw maslahatlaryna bank ulgamynyň 50-den gowrak işgäri gatnaşdy.

TMB-niň Ylmy-önümçilik geňeşi

«GALKYNYŞ» TÖLEG ULGAMY IŞE GIRIZILDI

«Türkmenistanda 2019-2025-nji ýyllarda sanly ykdysadyýeti ösdürmegiň Konsepsýasyna» we «Türkmenistanda sanly ykdysadyýeti ösdürmegiň 2021-2025-nji ýyllar üçin Döwlet maksatnamasyna» laýyklykda alnyp barylýan işleriň çäklerinde 2025-nji ýylyň ýanwar aýynda Türkmenistanyň Döwlet daşary ykdysady iş banky tarapyndan bank amallaryny sanly ulgamda ýerine ýetirmäge mümkinçilik döredýän «Galkynyş» töleg ulgamy işe girizildi.

Bu ulgam 2019-njy ýylyň 7-nji oktyabrynda bank bilen Birleşen Milletler Guramasynyň Ösüş maksatnamasynyň bilelikde ýola goýan başlangyjy esasynda «Bank işinde işewürligi alyp barmak we sanly özgertmeleri goldamak» atly Taslamalaýyn resminamalaryň çäginde «Internet-bank» we «Mobil-bank» taslamasy boýunça BMG-niň Ösüş maksatnamasy bilen «NETinfo» kompaniýasy tarapyndan geçirilen işleriň esasynda döredildi.

«Galkynyş» töleg ulgamy - bankyň fiziki we ýuridik tarap bolan müşderilerine internetiň üsti bilen milli we daşary ýurt pullarynda tölegleri amala aşyrmak, bank hasaplaryny özbaşdak dolandyrmak we hasaplarynyň hereketini görmek, bank kartlaryny açmak we/ýa-da tüzeden çap etmek, şeýle-de karz almak boýunça ýüzlenmelerini onlaýn görnüşde ibermek ýaly sanly ulgamda amallary geçirmäge mümkinçilik döredýär. Munuň özi işewürligi ösdürmek üçin amatly şertleri hem-de ilata goşmaça amatlyklary döreder. Şeýle hem bu programma üpjünçiligi bank ulgamyna ykjam bank tehnologiýalaryny ornaşdyrmak bilen, has köp zähmeti we wagty talap edýän işleri awtomatlaşdyrmaga, hyzmatlaryň gerimini giňeltmäge we olaryň tizligini artdyrmaga, bank işiniň netijeliligini, dürslüğini, takyklygyny we hilini ýokarlandyrmaga ýardam eder.

TMB-niň Ylmy-önümçilik geňeşi

YLYM-BILIM-ÖNÜMÇILIK ARABAGLANYŞYGynyň KÄMIL USULY

Berkarar döwletiň täze eýýamynyň Galkynyşy döwründe Arkadagly Gahryman Serdarymyzyň ylmy taýdan esaslandyrylan, öňdengörüjilikli döwlet syýasatynyň binýadynda bilim, ylym ulgamlaryny has-da kämilleşdirmek, ýokary hünär bilim edaralarynda berilýän bilimiň hilini dünýä derejesine laýyklykda ýola goýmak, döwrebap okuw kitaplaryny we gollanmalaryny neşir etmek, iň täze döwrebap tehnologiýalary, okuw-tehniki enjamlary ylym-bilim ulgamlaryna ornaşdyrmak boýunça netijeli işler yzygiderli esasyda durmuşa ornaşdyrylýar.

Häzirki döwürde çuňňur bilimli, giň gözýetimli, dünýä ykdysadyýetiniň, medeniýetiniň, jemgyýetçilik durmuş ugurlarynyň ýeten sepgitlerinden habarly we olardan oňat baş çykarýan ökde hünärmenleriň zerurlygy tebigy ýagdaýdyr. Şu nukdaýnazardan ugur alnyp, ýokary okuw mekdeplerini döwrebap sanly tehnologiýalar bilen üpjün etmek babatyndaky möhüm wezipe ýurdumyzyň bilim ulgamynyň önünde hem goýuldy. Onuň netijesinde ýurdumyzda ýokary okuw mekdepleriniň häzirki zaman okuw-usuly enjamlar, döwrebap sanly tehnologiýalar bilen üpjün edilmegi berilýän bilimiň dünýä derejesine laýyk getirilmegi babatdaky önde goýlan wezipeleriň üstünlikli durmuşa geçirilmegine özüniň oňyn täsirini ýetirýär. Türkmenistanda ylym-bilim-önümçilik arabaglanyşygynyň kämil usulynyň döredilmegi we alnyp barylmagy bolsa, döwrebap öňe sürülýän teklipleriň biridir.

Hormatly Prezidentimiziň parasatly döwlet ýolbaşçylygynda bilim ulgamyndaky alnyp barylýan özgertmeler döwlet syýasatynyň ileri tutulýan ugruna, ýurdumyzyň durmuş-ykdysady taýdan çalt depginler bilen ösmegine hem-de türkmen jemgyýetiniň medeni we ruhy taýdan kämilleşmegine esasy şertleriň biri hökmünde öňe çykdy. Munuň özi bolsa häzirki wagtda hem-de gelejekki ýyllarda ylmy we bilimi ösdürmeklige gönükdirilýän maýa goýumlarynyň ýokary derejede netije berjekdiginiň aýdyň subutnamasy bolup durýandygyny aňladýar. Ýurdumyzyň bilim ulgamynda geçirilýän giň gerimli özgertmeleriň netijesinde, ylym-bilim-önümçilik arabaglanyşygynyň hem kämil usulynyň döredilmegi bilen, milli ykdysadyýetimiziň ösüşiniň hil taýdan täze derejesine ýetirilmegine mümkinçilik berýär. Bilim ulgamyny has ýokary derejelere çykarmak maksady bilen, ony sanly ulgam arkaly işjeňleşdirmek babatda düýpli tagallalar edilýär.

Ýurdumyzyň bilim ulgamynyň önünde ylymly-bilimli, Watana, halka wepaly, giň gözýetimli, ruhubelent, maksada okgunly, zähmetsöýer ýaşlary terbiýelemek, häzirki zaman döwrebap sanly tehnologiýalardan gowy baş çykarýan, başarjaň hünärmenleri taýýarlamakda has hem ýokary netijeleri gazanmak, ýokary okuw mekdeplerinde berilýän bilimiň ylym we önümçilik bilen utgaşdyrylmagyny üpjün etmek babatynda kämil, döwrebap usuly döretmek esasy maksat hökmünde kesgitlenildi. Şu nukdaýnazardan ugur alnyp, ýurdumyzyň ykdysadyýetiniň zerur ugurlary boýunça hünärmenleri taýýarlamak barada alnyp barylýan işleriň çäginde ylym-bilim-önümçilik arabaglanyşygynyň kämil usulynyň döredilmegi wajyp ugurlaryň biri hasaplanylýar. Şol sebäpli ylym-bilim-önümçilik arabaglanyşygynyň kämil usulynyň döredilmegi bilen, ylym-bilim-önümçilik arabaglanyşygyny üpjün edýän ulgamlaryň işleriniň utgaşykly alnyp barylmagy hem zerur bolup durýar.

Halkara tejribesinden ugur alnyp, daşary ýurtlaryň deňgijligi boýunça abraýly ýokary okuw mekdepleri bilen hyzmatdaşlyklaryň çäginde ylym-bilim-önümçilik arabaglanyşygynyň kämil usulynyň öwrenilmegi we ýurdumyzyň ýokary okuw mekdepleriniň arasynda

tejribede ornaşdyrmak hem döwrebap hasap edilýär. Ylym-bilim-önümçilik arabaglanyşygynyň kämil usulynyň döredilmegi netijesinde ozalky hereket edýän we bu işleri düzgünleşdirýän täze kadalaşdyryjy hukuk namalaryny işläp taýýarlamak we hereket edýänlerini kämilleşdirmek hem wajyp işleriň hatarynda durýar. Sebäbi ministrlikler, pudaklaýyn edara-kärhanalar üçin zerur bolan hünärmenleri taýýarlamak maksady bilen, ýokary okuw mekdeplerinde ylym-bilim-önümçilik arabaglanyşygynyň kämil usulynyň döredilmegi bilen täze hünärleri döredilýär.

Ýurdumyzyň ýokary okuw mekdeplerinde okadylýan okuw derslerini has-da kämilleşdirmek, innowasion sanly tehnologiýalaryň ornaşdyrylmagynyň netijesinde «Emeli aň» düşüňjesinde täzeçillikleri döretmek, ýokary okuw mekdepleriniň binýatlarynda döredilen we hereket edýän degişlilik boýunça ministrlikleriň, banklaryň we pudaklaýyn edara-kärhanalaryň şahamçalarynyň arasynda onlaýn görnüşinde okuw sapaklaryny yzygiderli esasyda guramak işleri ylym-bilim-önümçilik arabaglanyşygynyň kämil usulynyň döredilmegine oňyn täsirini ýetirer.

Türkmenistanda ylmyň we tehnologiýalaryň ileri tutulýan ugurlaryna laýyklykda, aşakdaky ugurlar boýunça ýokary bilimi ösdürmek we munuň çäklerinde ylym-bilim-önümçilik arabaglanyşygynyň kämil usulynyň döredilmegi bilen bu arabaglanyşygy üpjün edýän ulgamlaryň işleriniň utgaşykly alnyp barylmany ýagny, nanotehnologiýalar, himiki tehnologiýalar, täze materiallary öwrenmek we energetika ugry, biotehnologiýa, molekulýar biologiýa, oba hojalygy, ekologiýa we genetika, maglumat we aragatnaşyk ulgamlary, kompýuter tehnologiýalary, häzirki zaman lukmançylyk we derman serişdelerini öndürmek tehnologiýalary, innowasion ykdysadyýet hem-de Ynsanperwer ylymlarynyň ugurlary boýunça alnyp barylmany has-da maksadalaýyk hasap edilýär.

Ýurdumyzda ýokary bilimli hünärmenleri taýýarlamagyň hilini kämilleşdirmek babatynda ylym-bilim-önümçilik arabaglanyşygynyň kämil usulynyň döredilmegi, bu ýokary okuw mekdeplerinde döwrebap tehnologiýalara kämil erk edýän, dünýä ykdysadyýetiniň we ylmyň ösüş meýillerinden habarly hünärmenleri taýýarlamak, talyp ýaşlaryň zehin baýlygyny we döredijilik başarnyklaryny üstünlikli kemala getirmek, milli ruhda döwrebap terbiýelemek we sazlaşykly ösdürmek babatda giň möçberli işleri amala aşyrmak, okatmagyň ugurlaryna we usulyýetine täzelikleri girizmek möhüm wezipeleriň biri bolup durýar. Bu işleri amala aşyrmak üçin ýokary bilimli hünärmenleri taýýarlamagyň hilini kämilleşdirmek babatynda ylym-bilim-önümçilik arabaglanyşygynyň kämil usulynyň döredilmegi, häzirki zaman döwrebap sanly, multimediyä we kompýuter tehnologiýalarynyň ornaşdyrylmagy esasy ugur hasap edilýär.

Her bir jemgyýetiň ösüş derejesi onuň ylmy kuwwaty bilen häsiýetlendirilýär. Häzirki wagtda we geljek ýyllaryň dowamynda hem ýaşaýşyň her bir ugrunda ýokary döwrebap tehnologiýalar, «emeli aň»ady bilen dürli düşüňjeler peýda boldy we ösüşler bilen durmuşda menzillara dolandyrylýan, robotlaşan tehnologiýalaryň has-da ösmegi dowam edýär. Önümçiligiň robotlaşan tehnologiýalarynyň dowam etmegi ösen bilim, kämil ylmy düşüňjeleriň zerurlygyndan ugur alnyp, ylym-bilim-önümçilik arabaglanyşygynyň kämil usulynyň döredilmegi bilen bu arabaglanyşygy üpjün edýän ulgamlaryň işleriniň kämil alnyp barylmanyň ösdürilmegini hem talap edýär.

Ýurdumyzda ylym-bilim bilen önümçiligiň arabaglanyşygy has hem berkidilip, düýpli ylmy gözlegleriň amaly işlerde ulanylmagynyň talap ediljiligi ýokarlandyrylýar. Bu bolsa öz gezeginde giň dünýägarayşy, ylym-bilim düşüňjesini, ylmyň köpugurlylygyny kanagatlan-

dyrýan we ylmy gözleglere nazarlandyrylan hünärmenleriň zerurlygyny hem-de ylmy işleri taýýarlamagyň has-da kämilleşmegine ýardam berýär.

Öňde goýulýan wezipeleriň çözülmegi köp derejede ylmy-tehniki gurşawy kämilleşdirmek bilen kesgitlenilýär. Ol ykdysadyýetiň binýatlaýyn pudaklarynda dünýä ylmynyň gazananlaryny we tejribesini giňden peýdalanmaklyga, şeýle hem milli ylmy-tehniki kuwwatlyk tarapyndan işlenilip düzülýän düýpli we tejribe ähmiýetli ylmy barlaglaryň we innowasiýa prosesleriniň netijelerini önümçilik gurşawyna ornaşdyrmaklyga mümkinçilik döredýär.

Elbetde adam maýasy ykdysadyýetiň düzüminiň esasy bir bölegini tutýar. Şunuň bilen baglylykda adam maýasyny ösdürmek, onuň intellektual derejesini ýokarlandyrmak ugrunda çäreleri geçirmek esasy strategik wezipeleriň biri hasaplanylýar.

Ylym-bilim-önümçilik arabaglanyşygynyň kämil usulyny döretmek we ony alyp bar-mak, netijede dolandyryş ulgamyna öňdebaryjy usullary ornaşdyrmak maksadyny nazarlandyrylýan strategik ähmiýetli işler, bu netijeli ösüşiň girewidir.

Milli ykdysadyýetimizi ösdürmekde we ilatyň ýaşaýyş-durmuş derejesini ýokarlandyrmakda ýadawsyz tagallalary edýän türkmen halkynyň milli Lideri, Türkmenistanyň Halk Maslahatynyň Başlygy Gahryman Arkadagymyzyň hem-de Arkadagly Gahryman Serdarymyzyň, janlarynyň sag, ömürleriniň uzak bolmagyny, il-ýurt bähbitli durmuşa geçirýän işleriniň elmydama rowaç almagyny arzuw edýäris!

G. MYRADOW,
Türkmen döwlet ykdysadyýet we dolandyryş institutynyň
«Bank işi» kafedrasynyň müdiriniň w.w.ý.ý., mugallym

SELJERIŞ MAKALALARY

DAŞARY YKDYSADY GATNAŞYKLAR – ÝURDUŇ KÖPTARAPLAÝYN ÖSÜŞINIŇ ÖZENI

Berkarar döwletiň täze eýýamynyň Galkynyşy döwründe hormatly Prezidentimiziň parasatly baştutanlygynda Türkmenistan döwletimiz ähli ugurlarda uly ösüslere beslenýän ykdysady taýdan kuwwatly ýurda öwrüldi. Häzirki wagtda ýurdumyzda Gahryman Arkadagymyzyň başyny başlan we döwlet Baştutanymyzyň üstünlikli durmuşa geçirýän döwlet syýasaty netijesinde, milli ykdysadyýetimizi durnukly ösdürmek we ulgamynyň işini döwrüň talabyna laýyk guramak boýunça ähli mümkinçilikler döredilýär. Garaşsyz, hemişelik Bitarap Türkmenistan daşary syýasatda ykdysady hyzmatdaşlygy ösdürmeklige we bu babatda bütindünýä dahylly başlangyçlar bilen çykyş etmeklige strategik ugur hökmünde garaýar. Muňa Garaşsyzlygymyzyň ilkinji ýyllaryndan şu günki güne çenli ýurdumyzyň halkara giňişliginde ýerine ýetiren işleri aýdyň şaýatlyk edýär.

Hormatly Prezidentimiziň öňdengörüjilikli ykdysady syýasatynyň binýadynda ýurdumyzda durmuşa gönükdirilen bazar ykdysadyýetiniň kemala gelmeginde uly ösüşler gazanylyp, ýokary sepgitlere ýetilýär. Bu ugurda maýa goýum syýasaty Türkmenistan döwletimiziň mundan beýläk hem ýokary depginli ösüşini üpjün etmäge, täze iş orunlaryny döretmäge we ilatynyň ýaşayyş-durmuş şertlerini has-da gowulandyrmaga mümkinçilik berýär. Ýurdumyzyň milli ykdysadyýetinde maýa goýumlaryň artmagy bolsa jemi içerki önümiň ösüşine uly täsirini ýetirýär.

Dünýä ösüşiniň häzirki şertlerinde daşary ýurtlar bilen hyzmatdaşlyk etmezden, milli ykdysadyýeti özbaşdak ösdürmek mümkin däl. Çünki bazar gatnaşyklarynyň işjeň ösýän döwründe ählumumy ykdysady gatnaşyklar ulgamy emele geldi. Şunda dünýä ýurtlarynyň arasyndaky söwda-ykdysady gatnaşyklar ählumumylaşýan ykdysadyýetiň esasy häsiýetleriniň birine öwürlip, hyzmatdaşlygyň täzeden-täze ugurlaryň ýüze çykmagyna şert döredýär. Şunuň bilen baglylykda, dünýä ykdysadyýetiniň depginli ösüşi döwür bilen aýakdaş gitmegi, halkara söwdanyň ösüş meýillerinden ugur alyp, milli söwda ulgamyny durnukly ösdürmegi we diwersifikasiýalaşdyrmagy wajyp wezipeleriň birine öwürýär. Hormatly Prezidentimiziň 2024-nji ýylyň 24-nji sentýabrynda geçirilen Türkmenistanyň Halk Maslahatynyň mejlisinde eden taryhy çykyşynda: «...halkara maýa goýum mümkinçilikleri netijeli ulanylyp, milli ykdysadyýetimiziň bäsdeşlige ukyplylygyny ýokarlandyrmak we maýa goýumlaryň möçberini artdyrmak utgaşykly we toplumlaýyn esasyda ýola goýulmalydyr» diýip, aýratyn nygtap geçmegi ykdysady durnuklylygy üpjün etmegiň ýurdumyzyň batly depginler bilen ösdürmegiň möhüm şerti bolup durýandygyny ýene bir gezek tassyklaýar.

Mälim bolşy ýaly, häzirki döwürde Türkmenistan döwletimizde amala aşyrylýan özgertmeler netijesinde, goňşy döwletler bilen özara bähbitli hyzmatdaşlyklara aýratyn ähmiýet berilýär. Şonuň bilen birlikde, ýurdumyz hyzmatdaş döwletler bilen bilelikde halkara taslamalaryň amala aşyrylmagyna işjeň gatnaşýar. Bu babatda ýurdumyz hemişelik Bitaraplyk hukuk ýagdaýyndan gelip çykýan wezipelere ygrarlylyk bilen hereket edýär. Türkmenistanyň amala aşyran «Açyk gapylar» syýasaty, daşary ýurt maýadarlary üçin göz önünde tutulan ýeňillikler we kanunçylyk kepillikleri, yzygiderli kämilleşdirilýän kanunçylyk binýady milli ykdysadyýetimize daşary ýurt maýalaryny günden çekmek boýunça işleri işjeňleşdirmäge ýardam edýär.

Maýa goýumlary çekmek we olary netijeli peýdalanmak ýurdumyzyň ykdysady syýasatynyň ileri tutulýan ugurlarynyň biri bolup durýar. Bilşimiz ýaly, daşyndan çekilýän we ýurdumyzyň içinde özleşdirilýän maýa goýumlar halkyň bähbidine, ýurdumyzyň ilatynyň abadan ýaşayşyna gönükdirlendir. Milli ykdysadyýetimiziň ýokary depginde ösmegini üpjün etmek, işjeň maýa

goýum syýasatyny yzygiderli dowam etdirmek boýunça durmuşa geçirilýän bilelikdäki taslamalar munuň aýdyň subutnamasydyr.

Ata Watanymyz dünýä bileleşiginde ygtybarly, mynasyp hyzmatdaş hökmünde giňden tanalýar. Bu biziň ýurdumyza inňän uly halkara ykdysady taslamalaryny durmuşa geçirmekde daşary ýurt hyzmatdaşlary bilen arkalaşykly, ynamly iş alyp barmaga mümkinçilik berýär. Häzirki wagtda Türkmenistan dünýäniň 155-ä golaý döwleti bilen diplomatik gatnaşyklary ýola goýup, 119-den gowrak ýurt bilen söwda-ykdysady gatnaşyklary alyp barýar. Dünýäniň birnäçe döwletleri bilen söwda-ykdysady hyzmatdaşlyk boýunça bilelikdäki toparlar hereket edýär, bilelikdäki işewürler maslahatlary geçirilýär. Ýurdumyz şeýle hyzmatdaşlygy halkara guramalary bilen hem işjeň ýagdaýda alyp barýar. Häzirki wagtda ýurdumyz halkara guramalarynyň 50-ä golaýynyň agzasydyr. Şolaryň hatarynda Halkara pul gaznasy, Bütindünýä banky, Ýewropanyň täzeleniş we ösüş banky, Yslam ösüş banky, Aziýanyň ösüş banky ýaly halkara maliýe düzümleri hem bar.

Häzirki döwürde Garaşsyz, hemişelik Bitarap Türkmenistan sebitde we dünýäde adamzadyň ösüşine gönükdirilen oňyn başlangyçlary durmuşa geçirmekde ykdysady ugurly halkara guramalary bilen geljegi uly hyzmatdaşlygy alyp barýar. Bu ugurda Ykdysady hyzmatdaşlyk guramasy bilen hem netijeli gatnaşyklar ödürilýär. Ýurdumyz bilen bu maliýe düzüminiň arasyndaky gatnaşyklar öz gözbaşyny Garaşsyzlygymyzyň ilkinji ýyllaryndan alyp gaýdýar. Gurama ýurdumyzyň hemişelik Bitaraplyk ýörelgesinden ugur alyp durmuşa geçirýän oňyn daşary syýasatyny goldaýar. Şeýle hem Bütindünýä Söwda Guramasyna «işjeň synçy» derejesi berlen ýurdumyz erkin söwda boýunça halkara şertnamalara gatnaşýan döwlet hökmünde netijeli syýasaty alyp barýar.

Daşary ykdysady işleri toplumlaýyn esasyda ösdürmek we onuň syýasy-hukuk jähtini has-da kämilleşdirmek maksady bilen, ýurdumyzda birnäçe maksatnamalardyr kanunlar kabul edilýär. Hususan-da, «Türkmenistanyň daşary ykdysady işini ösdürmegiň 2021 – 2030-njy ýyllar üçin Maksatnamasy» hemişelik Bitarap Watanymyzyň halkara ykdysady ulgamyna işjeň goşulmagyny nazarlaýan geljek ýyllar üçin amala aşyrylmagy kesgitlenen wezipeleri öz içine alýar. Bu wezipeler ýurdumyzda hereket edýän «Berkarar döwletiň täze eýýamynyň Galkynyşy: Türkmenistany 2022 – 2052-nji ýyllarda durmuş-ykdysady taýdan ösdürmegiň Milli maksatnamasynyň «Türkmenistanyň Prezidentiniň ýurdumyzy 2022 – 2028-nji ýyllarda durmuş-ykdysady taýdan ösdürmegiň Maksatnamasyna», «Bitarap Türkmenistanyň daşary syýasat ugrunyň 2023 – 2030-njy ýyllar üçin Konsepsiýasyna», şeýle hem milli ykdysadyýetimiziň pudaklaryny döwrebaplaşdyrmak baradaky beýleki kadalaşdyryjy-hukuk namalaryna doly laýyk gelýär.

Häzirki wagtda halkara maliýe guramalary bilen hyzmatdaşlyk saklamak möhüm iş ugry bolup dur, milli eksport-import we ätiýaçlandyryş guramalary, halkara banklar we ösüş gaznalary bilen hyzmatdaşlyk gatnaşyklaryny ösdürilýär. Türkiýanyň, Çehiýanyň, Malaýziýanyň, Hytaýyň Eximbank-y, Ýaponiýanyň Halkara Hyzmatdaşlyk Banky, şeýle-de Hermes, Coface we OND ätiýaçlandyryş guramalary bilen uzak möhletleýin hyzmatdaşlyk ýola goýuldy. Halkara banklaryň we ösüş gaznalarynyň arasynda aşakdaky maliýe guramalary tapawutlanýar: Ewropanyň Dikeldiş we Ösüş Banky, Yslam Ösüş Banky, OPEK Gaznasy, Abu Dabiniň Ösüş Gaznasy we Saud Arabystanyň Ösüş Gaznasy.

Häzirki wagtda halkara söwda-ykdysady gatnaşyklary giňeltmek boýunça işler dowam etdirilýär. Hormatly Prezidentimiziň parasatly baştutanlygynda durmuşa geçirilýän parahatçylyk söýüjilikli syýasat bu ugurdaky hyzmatdaşlygyň okgunly ösdürilmegine ýardam berýär. Döwletimiziň daşary ýurtlardaky söwda öýleriniň sany barha artýar. Russiýa Federasiýasynyň paýtagty Moskwa şäherindäki «Türkmenistanyň söwda öýi» we Kazan şäherindäki «Türkmen söwda öýi»

SELJERIŞ MAKALALARY

Belarus Respublikasyndaky «Türkmen-belarus söwda öýi», Türkiýe Respublikasynyň Stambul şäherindäki «Türkmen-türk söwda öýi» jogapkärçiligi çäklendirilen paýdarlar jemgyýetleri hem muňa aýdyň şaýatlyk edýär.

«Türkmenistanyň 2021 — 2030-njy ýyllar üçin daşary söwda Strategiýasyna» laýyklykda, milli söwda nyşanly harytlaryň täze görnüşlerini öndürmek, olary daşary ýurtlarda giňden mahabatlandyrmak boýunça guwandyrjy işler alnyp barylýar. Türkmenistan dünýä bileleşiginde «Türkmenistanda öndürilen» nyşanly harytlary öndürmekde we ýokary hilli hyzmatlary amala aşyrmakda uly kuwwata eýe bolan döwlet hökmünde tanalýar. Milli haryt öndürijileriň önümleriniň ýokary hiliniň, ýurdumyzyň halkara abraýynyň artmagynyň özboluşly nyşany bolan «Türkmenistanda öndürilen» haryt nyşany ýurdumyzyň ykdysady kuwwatynyň artýandygynyň we daşary ýurtlar bilen söwda-ykdysady hyzmatdaşlygynyň giňeldilýändiginiň aýdyň güwäsidir.

Ýurdumyzyň ykdysadyýetine innowasiýalaryň hem-de halkara tejribeleriniň has içgin ornaşdyrylýan häzirki döwründe kabul edilýän şeýle çözgütler Türkmenistan döwletimizi ykdysady taýdan uzak möhletleýin ösdürmek boýunça Gahryman Arkadagymyzyň başyny başlan beýik işleriniň we hormatly Prezidentimiziň alyp barýan döwlet syýasatynyň aýdyň subutnamasydyr. Ýurdumyzda şeýle işleriň durmuşa geçirilmegi ugrunda yzygiderli goldawlary berýän we giň mümkinçilikleri döredýän Gahryman Arkadagymyzyň we Arkadagly Gahryman Serdarymyzyň janlary sag, ömürleri uzak bolsun, il-ýurt bähbitli tutýan tutumly işleri elmydama rowaçlyklara beslensin!

Jennet MÄMMEDOWA,
Türkmenistanyň «Halkbank» paýdarlar täjirçilik
bankynyň Maliýe ykdysady seljeriş we usulýet
müdiriğiniň Usulýet bölüminiň esasy hünärmeni

TÄJIRÇILIK BANKLARYNDA KARZLARY RESMILEŞDIRMEGIŇ DÜZGÜNLERI

Ykdysadyýetiň bazar gatnaşyklaryna geçirilmegi bank karzynyň täze derejä çykarylmagyny talap edýär, sebäbi täze ykdysady şertlerde kärhanalaryň öz-özlerini maliýeleşdirilmegi göz önünde tutulýar, döwlet býujetinden goýberilýän serişdeler in pes derejä çenli azaldylýar, olar, esasanam medeni–durmuş maksatlaryna gönükdirilýär. Haçan-da kärhanalaryň hususy serişdeleri dürli sebäplere görä ýetmezçilik eden ýagdaýynda ýa-da wagtlaýynça puluň gelyän wagty bilen onuň sarp edilýän wagtynda üznelik ýüze çyksa onuň öwezini bank karzynyň hasabyna üpjün etmeklik amatly we netijeli hasaplanylýar. Şu nukdaý nazardan täjirçilik banklarynda karzlary resmileşdirmegiň düzgünlerini öwrenmeklik örän wajyp bolup durýar.

Täjirçilik banklarynda karz amallaryny ýola goýmak üçin, zerur bolan serişdeleriň binýady hususy, müşderilerden çekilen we beýleki karz edaralaryndan satyn alnan serişdeleriň hasabyna emele gelyär. Karz amallary, banklaryň aktiwleriniň esasy bölegini eýeläp, adatça olaryň jemi bankyň umumy aktiw amallarynyň düzümindäki tutýan paýynyň 50 göteriminden az bolmaýar. Banklaryň karz amallary özüniň töwekgelçilik derejesi boýunça beýleki amallar bilen deňeşdirilende has ýokary töwekgelçilikli amal bolup durýandygyna garamazdan, ol hyzmat edilýän müşderiler tarapyndan in köp isleg bildirilýän hyzmatdyr. Şeýle bolansoň, banklaryň ýerine ýetirýän amallarynyň içinde in köp girdeji getirýäni hem karz amallarydyr.

Ähli täjirçilik banklarynyň karz amallary ýurtda hereket edýän ýeke-täk bank kanunçylyga we karzyň ýörelgelerine esaslanýandygyna garamazdan, olaryň işiniň we hyzmat edilýän müşderileriniň aýr-ýaýlyklaryna görä, karzlaşdyrmagyň şertlerini, çäklerini, zerur bolan resminamalaryň toplumyny, olary seljermekligiň tärlerini, karzlaşdyrmaklygyň usullaryny we beýleki ýagdaýlary her bir karz edarasynyň özläriniň içerki syýasatlaryna görä özbaşdak kesgitleýärler. Meselem, karzlary üçünji tarapyň zamunlygy esasynda karzlaşdyrylanda, her bir bank berilýän karzlaryň aňrybaş çäginä dürli möçberlerde kesgitläp biler ýa-da sarp ediş karzlary berlende, karz alýan raýatlar üçin ýaş çäklendirmeleri kesgitlenilip bilner.

Täjirçilik banklarynda karz amallary banka we karz alýan müşderilere amatly bolan şertlerde ýola goýulmalydyr. Banklarda karzlary resmileşdirmek üçin kabul edilýän resminamalaryň toplumy, berilýän karzlaryň görnüşine, obýektine, karz alýan müşderiniň eýeçiliginiň görnüşine, pudak aýratynlygyna, karzlaşdyrmaklygyň usulyna we beýleki ýagdaýlara baglylykda dürli görnüşlerde bolup bilýär.

Täjirçilik banklarynda karzlary resmileşdirmek boýunça müşderilerden toplanýan resminamalary talabalaýyk seljermek we olaryň karz taryhyny öwrenmek geljekde karz töwekgelçiligini peseltmekde möhüm wezipeleriň biri bolup çykyş edýär. Şunuň bilen baglylykda häzirki döwürde ýurduň täjirçilik banklary tarapyndan karz almak isleýän müşderileriň karz taryhyny öwrenmek üçin karz registri giňden peýdalanylýar.

Karz registri – bu, täjirçilik banklarynda karz soraýan müşderiler, zamun bolujylar we girew berijiler baradaky maglumatlary, karzy resmileşdirmezden ön deslapdan öwrenmek üçin, banklaryň öz aralarynda birikdirilen tertipde hereket edýän ýörite kompýuter programmasydyr. Karz registriniň esasy maksady, karz bilen baglanyşkly töwekgelçilikleriň önüni almakdan ybaratdyr.

Karz registri kompýuter programmasy dürli banklarda, şol bir müşderä birnäçe gezek karzlaryň berilmeginiň önüni almaga, zamun bolujylaryň we girew berijileriň ozal hem başga bir (ýa-da birnäçe) banklarda başga karzlarda zamun bolujy (girew beriji) bolup çykyş edendiklerini anyklamaga we şeýle häsiýetdäki karzlary resmileşdirmekligiň önüni almaga mümkinçilik berýär.

SELJERIŞ MAKALARY

Bellenilip geçilişi ýaly, edara görnüşindäki karz alýan müşderileriň karza ukyplylyk derejesini, olaryň çärýeklik maliýe hasabatларыndaky (şol sanda ähli goşundylaryndaky) görkezijiler şeýle hem, olaryň karz taryhy boýunça seljerilýär.

Bulardan başga-da, müşderilerden karz almak boýunça toplanýan resminamalary banklaryň karz bölümleriniň hünärmenleri tarapyndan barlanylýp, olary karz toparynyň garamagyna geçirmezden ozal, resminamalaryň kanuny taýdan dogry resmileşdirilendigini seljermek üçin, karz edaralarynyň hukuk (eger-de, karzyň obýekti gurluşyk-gurnama işlerine degişli bolsa tehniki) bölüminiň işgärlerine deslapdan barlamak üçin geçirilýär. Bankyň hukukçylary (tehniki ýa-da gözegçilik wezipesi berkidilen beýleki düzüm birlikleriniň hünärmenleri) tarapyndan seljerilen resminamalary kanunalaýyk diýlip netijenama berilse, şondan soň olary bankyň karz toparynyň garamagyna geçirilýär.

Müşderiler tarapyndan karz almak barada arzalaryň we zerur bolan resminamalaryň banka gelip gowşanyndan tä olary karzlaşdyrylýança degişli bölümler tarapyndan resminamalaryny deslapdan barlamagyň, resmileşdirmegiň we karzy tölemegiň yzygiderliligi şulardan ybaratdyr:

Karz şertnamasy we ony baglaşmagyň tertibi. Banklar bilen müşderileriň arasynda karz gatnaşyklaryny ýola goýmak üçin, karz şertnamasy baglaşylýar.

Şekil. Karzy resmileşdirmegiň we tölemegiň tertibi

Karz şertnamasy – bu bank bilen müşderiniň arasyndaky karz gatnaşyklaryny düzgünleşdirýän hukuk resminamasy bolup, ondaky görkezilen şertler bank we karz alýan müşderi tarapyndan ýerine ýetirilmäge degişlidir.

Karz şertnamasy, karz geleşigi boýunça meseleleriň toplumyny düzgünleşdirýär we ony her bir karz boýunça aýry-aýrylykda resmileşdirilýär. Karz şertnamasy bank bilen karz alýan müşderileriň arasynda ýazmaça görnüşinde resmileşdirilip, oňa gol çekmek hukugyny diňe ygtyýar edilen şahslara berlip bilinýär.

Karz şertnamasy dürli şertlerde resmileşdirilip, olary biri-birinden karz alýan müşderileriň guramaçylyk-hukuk gurluşynyň aýratynlygyna, karzlaryň görnüşine, obýektine, karzlaşdyrmaýyň usullaryna we beýleki ýagdaýlara görä tapawutlandyrylýar.

Karz şertnamasynyň şertlerinde, şertnamanyň baglaşylan ýeri, senesi, karz gatnaşyklarynyň subýektleri, şertnamanyň meselesi (obýekti), karzyň möçberi, möhleti, karzy bermegiň we üzmegiň tertibi, göterimleriň (şol sanda, möhletli, möhleti uzaldylan we möhleti geçen) derejesi, taraplaryň hukuklary, borçlary, hukuk salgylary, taraplaryň gollary, möhürleri we beýleki şertleri görkezilýär.

Banklarda karz şertnamasyny baglaşylanda, şu aşakdaky görkezilen ýörelgelere esaslanylmalydyr:

- baglaşylan karz şertnama hukuk taýdan esaslandyrylan bolmalydyr;
- karz şertnamasyny meýletin esaslarda baglaşylmalydyr;
- karz şertnamasynyň baglaşylmagy, banka we karz alyjy müşderilere bähbitli bolmalydyr;
- karz şertnamasyndaky görkezilýän şertler anyk we kesgitli bolmalydyr;
- karz şertnamasynyň şertlerini banklar we karz alyjy müşderiler tarapyndan berjaý edilmelidir.

Karz şertnamasy baglaşylanda, banklaryň şertnamany resmileşdirýän düzümleriň birlikleriniň işgärleri müşderiniň karz şertnamasyny baglaşmaga hukuk taýdan ygtyýar edilen şahslardygyny deslapdan seljermäge borçludylar. Şunda, eger-de karz şertnamasyny baglaşýan şahslaryň hukuk taýdan ygtyýar edilen işgärlerdigini ýa-da beýleki ýagdaýlary anyklamak boýunça zerurlyklaryň ýüze çykan halatynda, banklaryň hukuk işgärleri hem işe çekilip bilner.

Müşderilere bankyň karz pullarynyň ynam bildirilmeginiň esasynda wagtlaýyn peýdalanmaga berilýändigini sebäpli, karz şertnamasynyň şertinde banklara artykmaç hukuklaryň berilmegine we müşderileriň borçlarynyň ýokary bolmagyna aýratyn ähmiýet berilmelidir. Karz şertnamalary müşderilere aňsatlyk bilen düşünerleri ýaly tertipde düzülmelidir we ondaky görkezilen ähli şertler anyk hem-de bankyň ýüze çykyp biljek töwekgelçiliklerini goramaga ukyply derejede bolmalydyr.

Banklarda ulanylýan karz şertnamalaryň şertlerini çylşyrymlaşdyrylyp düzülen, müşderileriň olaryň manysyna ýalňyş düşünmeklerine we netijede bolsa, karzlaryň we göterimleriň gaýtarylmagynda käbir meseleleriň we jedelleriň ýüze çykmagyna sebäp bolup bilýär. Şeýle ýagdaýlara mysal edip, karzlara kesgitlenilýän göterimleriň tapawutlandyrylan (differensirlenen) şertde göz önünde tutulmagy netijesinde, karza ilki başdaky kesgitlenen göterimiň derejesi ýokarlandyrylyp, müşderiler tarapyndan nägilelikleriň emele gelmegini we beýleki ýagdaýlary görkezip bolar. Şu nukdaýnazardan, banklaryň karz bölümleriniň işgärleri, karz alýan müşderileri bilen söhbetdeşlik geçirmekligiň dowamynda karz şertnamasynyň ähli şertleri bilen olary jikme-jik tanyşdyrmaga we düşündirmäge borçludylar.

Banklaryň karz şertnamalarynda, müşderilere berlen karzlaryň we olaryň göterimleriniň dürli sebäplere görä yzyna gaýtarylmazlygy netijesinde, emele gelýän ýitgileri banklarda döredilýän ätiýaçlyk gorlarynyň hasabyna öwezini dolunjakdygy baradaky şertleri göz önünde tutulmaly däl.

Karz şertnamalarynda möhletli, möhleti uzaldylyan we möhleti geçen karzlar we olar boýunça kesgitlenilýän göterimleriň derejeleri aýry-áýrylykda göz önünde tutulýar. Her bir täjirçilik bankynyň özüniň içeri tertibine laýyklykda, möhletli, möhleti uzaldylyan we möhleti geçen karzlaryň göterim derejelerini, her bir eýeçilikdäki müşderiler üçin aýry-áýrylykda we dürli görnüşlerde kesgitlenilip bilinýär.

Möhletli karzlara kesgitlenen göterim, karzyň binýatlyk göterim derejesi bolup, karz şertnamasynda başga şertler (meselem, karza töleg tertibini kesgitlenilip, onda tapgyrlylygyň ýapylmaly karz öz wagtynda ýapylmadyk ýagdaýynda, ony möhleti geçen karzlaryň hataryna geçirilip, ýokarlandyrylan göterim ulanmaklygy) göz önünde tutulmadyk bolsa, karzyň balansdaky galyndy möçberi boýunça göterim hasaplanyp çykarylýar. Müşderilere berlen möhletli karzlary, karz alyjynyň eýeçiliginiň görnüşlerine görä bankyň 14201-14208 belgili balans hasaplarynda hasaba alynýar.

Möhletli uzaldylan (prolongirlenen) karz diýlip, bank bilen müşderiniň arasynda baglaşylan karz şertnamasynda laýyklykda, karzyň doly (ýa-da karz şertnamasynda göz önünde tutulan bolsa, töleg tertibi boýunça tapgyrlylygyň) gaýtarylmadyk bölegini, taraplaryň özara ylalaşygy (goşmaça ylalaşyk baglaşmaklary) esasynda, kesgitlenen göterimiň derejesiniň ýokarlandyrylyp,

karzlaryň möhletiniň uzaldylmagyna düşünilýär.

Karz şertnamasynyň hereket edýän döwründe, karz alyjy müşderilerde karzyň möhletini uzaltmak zerurlygy ýüze çykyp bilýär. Şu ýagdaýda, müşderiler ýüze çykan ýagdaýy esaslandyryp, bu barada arza bilen banka ýüz tutýarlar. Bankyň karz bölüminiň işgärleri müşderilerden gelip gowşan arzalary seljermekligiň dowamynda, müşderilerde karzyň baglaşylan karz şertnamasyndaky ylalaşylan möhletde yzyna gaýtarylmazlygyna sebäp bolan faktorlar düýpli öwrenilýär we olaryň wagtlaýyn ýa-da ýa-da uzak möhletli häsiýete eýedigini anyklanylýar. Wagtlaýyn häsiýete eýe bolan ýagdaýlarda (meselem, ýerläň harytlary üçin müşderiniň hasabyna pul serişdeler gelip ýetişmese we ş.m.) karzyň möhletini karz toparynyň çözgüdi esasynda uzaldylyp bilner, emma uzak möhletli häsiýete eýe bolan faktorlar (meselem, müşderiniň batmagy, jenaýat jogapkärçiligine çekilmegi we ş.m.), karzyň möhleti uzaldylan ýagdaýynda hem, diňe müşderiniň maliýe ýagdaýyny ýaramazlaşdyrjak bolsa, onda bank müşderiniň arzasyny kanagatlandyrmak hem biler.

Karzlaryň möhleti uzaldylanda berlen karzyň we göterimleriniň gaýtarylmagyny üpjün etmek üçin girew emläkleri kabul edilen bolsa, bank işgärleri tarapyndan olaryň ýagdaýyny ýerinde görmek we barlamak arkaly deslapdan barlanylmalydyr.

Bankyň karz topary tarapyndan müşderiniň karzynyň möhletini uzaltmak baradaky arza kanagatlandyrylan ýagdaýynda, bank tarapyndan ozalky baglaşylan karz şertnamasyndaky karzyň binýatlyk göterim derejesi ýokarlandyrylýar we taraplaryň arasynda goşmaça ylalaşyk baglaşmak arkaly karzyň möhleti uzaldylýar. Karzyň möhletini uzaldylanda, olara kesgitlenilýän göterimiň derejesi müşderiniň eýeçiliginiň görnüşine görä, dürli görnüşlerde bolup bilýär. Meselem, döwlet eýeçiligindäki edara-kärhanalara berlen karzlaryň möhleti uzaldylanda, möhletli karz üçin ilkişadaky kesgitlenen binýatlyk göterimiň derejesi ýyllyk 10 göterim kesgitlenen bolsa, onuň üstüne goşmaça 1,1 derejani ulanyp, ýyllyk 11 göterim tölegi bilen uzaldylyp bilner.

Müşderilere berlen we möhleti uzaldylan karzlaryň jemini, karz alyjynyň eýeçiliginiň görnüşlerine görä, bankyň 14201-14208 belgili balans hasaplarynda hasaba alynýar. Möhleti geçen karzlar diýlip, bank bilen müşderiniň arasynda baglaşylan karz şertnamasyna laýyklykda, karzyň doly ýa-da bölekleyin (meselem, eger-de karz şertnamasynda, töleg tertibi boýunça tapgyrlaýyn gaýtarylmadyk karzlary möhleti geçen karz hökmünde garalyp, olara ýokarlandyrylan göterim derejesini ulanmak göz önünde tutulan bolsa) kesgitlenen möhletde yzyna gaýtarylmazlygyna düşünilýär. Banklarda möhleti geçen karzlara aňrybaş derejede göterim kesgitlenilýär we olaryň jemini, karz alyjynyň eýeçiliginiň görnüşlerine görä bankyň 14701-14708 belgili balans hasaplarynda hasaba alynýar.

Karz alan müşderiler tarapyndan karzyň göterimini öz wagtynda üzmän, olary bankyň «Talaplar boýunça möhleti geçen göterimler» balans hasabyna geçirilen ýagdaýynda, hereket edýän kanunçylyga laýyklykda, göterimiň möhletinden gijikdirilen bölegine goşmaça tölegleriň alynmagy gadagan edilýär. Berlen karzlar boýunça möhleti geçen göterimleriň jemini, karz alyjynyň eýeçiliginiň görnüşlerine görä, bankyň 14801-14808 belgili balans hasaplarynda hasaba alynýar.

Hüseýin HAJYGURBANOW,
Türkmen döwlet ykdysadyýet we dolandyryş
institutynyň «Bank işi» kafedrasynyň mugallymy

SELJERIŞ MAKALALARY

TÜRKMENISTANYŇ MALIÝE-YKDYSADY ULGAMYNYŇ DURNUKLY ÖSÜŞI

Berkarar döwletiň täze eýýamynyň Galkynyşy döwründe hormatly Prezidentimiziň parasatly baştutanlygynda durmuşa geçirilýän beýik özgertmeler ýurdumyzy ösüşleriň täze belentliklerine çykarýar, dünýä bileleşigi tarapyndan belent ykrarnama eýe bolýar. Taryhy özgertmeleri başdan geçirýän eziz Diýarymyzyň ykdysady ulgamyny döwrebaplaşdyrmak giň gerim bilen alnyp barylýar. Döwlet Baştutanymyzyň çuňňur oýlanyşykly ykdysady strategiýasyna halkara bilermenleri we iri maliýe düzümleriniň wekilleri tarapyndan ýokary baha berilýär. Oňa laýyklykda, bank hyzmatlarynyň gerimini giňeltmek we hil taýdan halkara derejesine çykarmak, dünýä tejribesiniň öndebaryjy usullaryny, innowasion tehnologiýalaryny bank işine ornaşdyrmak babatda giň gerimli işler amala aşyrylýar. Halkymyz pula halallygyň, döwletliligiň, arassalygyň nyşany hökmünde garaýar. Munuň özi gadymdan gelýän mukaddes ýörelgedir.

Ata Watanymyzyň abraý-mertebesini beýgeldýän beýik işlere badalga berlen häzirki döwürde hormatly Prezidentimiziň ykdysady özgertmelerine laýyklykda, halkara maýa goýum işjeňligini artdyrmak ugrunda tutumly işler amala aşyrylýar. Hormatly Prezidentimiz tarapyndan maýa goýumlar babatdaky halkara hyzmatdaşlyk ileri tutulyp, eziz Diýarymyz bu babatda barha özüne çekiji döwlete öwrülýär. Ata Watanymyzyň hemişelik Bitaraplyk derejesi, durnukly durmuş-ykdysady ösüşi, milli walýutamyzyň hümmetiniň durnuklylygy, döwrebap ulag-aragatnaşyk ulgamynyň hereket etmegi, daşary ýurt maýa goýumlarynyň hukuk taýdan goraglylygy, maýadarlary höweslendirmek üçin döredilýän salgyt, gümrük boýunça ýeňillikler netijeli daşary ýurt maýa goýum syýasatynyň rowaçlanmagyna ähli mümkinçilikleri döredýär.

Ýurdumyzda ösen önümçilik düzümi, köpugurly ulag-aragatnaşyk ulgamy we adam maýasynyň ýokary derejesi bardyr. Häzirki wagtda Türkmenistan döwletimiz döwrebap innowasion tehnologiýalary peýdalanmagyň, ykdysadyýetiň ähli pudaklaryny sanlylaşdyrmagyň, innowasion önümçilik düzümlerini döretmegiň, ýurduň dünýä ykdysady ulgamyna goşulyşmagyny çuňlaşdyrmagyň, halkara hyzmatdaşlygy giňeltmegiň hem-de maýa goýum işini işjeňleşdirmegiň esasynda, uzak möhletli geljek üçin durnukly ösüşiň berk binýadyny kemala getirmäge niýetlenen, Milli Liderimiziň başyny başlan täze ykdysady özgertmeleri durmuşa geçirýär.

Ýurdumyzda tapgyrlaýyn esasyda giň gerimli özgertmeler amala aşyrylýar, iri halkara we milli taslamalar durmuşa geçirilýär, ýüzlerçe önümçilik we durmuş maksatly desgalar gurlup, ulanylmaga berildi. Diňe soňky ýyllaryň dowamynda Diýarymyzda iri milli taslamalar üstünlikli durmuşa geçirildi, bular geljekde ykdysadyýetiň ösüşine durnukly häsiýet bermäge we onuň düzüminde hil taýdan öňegidişlikleri üpjün etmäge, ýurdumyzyň ilatynyň durmuşyny düýpli özgertmäge, onuň täze hilini we has ýokary derejesini üpjün etmäge niýetlenendir. Bularyň hemmesi bolsa ýurdumyzyň dünýä bazaryndaky ornuny pugtalandyrmaga we ýurda daşary ýurt pulunda goşmaça girdejileriň gelip gowuşmagyny üpjün etmäge mümkinçilik berer.

Hormatly Prezidentimiziň parasatly baştutanlygynda durmuşa geçirilýän özgertmeleriň strategik maksady makroykdysady durnuklylygy üpjün etmek, senagat, maýa goýum we durmuş syýasatyny amala aşyrmak, ilatynyň hal-ýagdaýynyň ýokary derejesini gazanmak, ýurduň ykdysadyýetiniň bäsdeşlige ukyplylygyny pugtalandyrmak bolup durýar. Türkmenistanyň ykdysady syýasaty ýurdy innowasiýa taýdan ösdürmäge, güýçli senagat kuwwatyny döretmäge we onuň pudaklaýyn düzümini giňeltmäge gönükdirilendir. Häzirki zaman bazar düzümi bar bolan we durnukly ösüş depginlerini gazanmaga gözükdirilen ýokary netijeli ykdysadyýeti ýokary hilli

we tapgyrlaýyn kemala getirmek ýurdumyzyň ykdysady syýasatynyň ileri tutulýan ugurlary bolup durýar. Adamyň bähbitlerini goramak, ilatyň ýaşayş derejesiniň dünýäniň ykdysady taýdan ösen ýurtlaryna laýyk gelýän ýokary görkezijileriniň üpjün etmek hormatly Prezidentimiziň durmuşa geçirýän döwlet syýasatynda ileri tutulýan ugry bolmagynda galýar. Häzirki wagtda ýurdumyz bu ýol bilen ynamly öňe barýar. Şu ýylda 30 ýyllygy belenilýän Halkara Bitaraplyga esaslanmak bilen, Türkmenistan ýyl-ýyldan özüniň önümçilik kuwwatyny artdyrýar.

Türkmenistanyň halkara maliýe guramalarynyň işine işeň gatnaşmagy, milli ykdysadyýetiň halkara hyzmatdaşlyk üçin açyklygy ýurdumyzyň daşary ykdysady gatnaşyklarynyň täze häsiýete eýe bolýandygyny alamatlandyrýar. Dünýäniň abraýly maliýe guramalary bilen işeň hyzmatdaşlygyň ýola goýulmagy ösen döwletleriň ykdysady tejribesini öwrenmäge we olary milli ykdysadyýetiň ösüş aýratynlyklaryny göz önünde tutup, maliýe-bank ulgamyna girizmäge mümkinçilik berýär.

Bank ulgamynyň durnukly hereket etmegi ýurduň ykdysadyýetiniň bäsdeşlige ukyplylygyny ýokarlandyrmagyň hem-de dünýäniň ykdysady giňişligine goşulýşmagynyň aýgytlaýjy şerti bolup çykyş edýär. Milli ykdysadyýetiň möhüm bölegi bolan bank ulgamy depginli ösýän ugurlaryň birine öwrüldi. Banklar ykdysadyýetiň dürli pudaklaryny karz serişdeleri bilen üpjün etmekde möhüm orun eýeleýär. Bank ulgamy iri maýa goýum taslamalaryny maliýeleşdirmegiň we dolanyşyk serişdelerini üpjün etmegiň möhüm çeşmesine öwrülýär. Şunuň bilen bir hatarda, ýurdumyzda telekeçileriň önümçilikleri döretmäge ýa-da giňeltmäge gönükdirilen maýa goýum taslamalaryna karz goldawyny bermek boýunça maksatnamanyň çäklerinde, hususy haryt öndürijileri karzlaşdyrmak ýaly ugurlaryň hasabyna uzak möhletli karzlaşdyrmak çalt depginler bilen ösdürilýär.

Ykdysadyýetiň pudaklaryny gurluş taýdan üýtgedip guramak, senagatlaşdyrmak, innowasiýalar hem-de hususy telekeçiligiň ornuny ýokarlandyrmak bilen baglanyşykly uzak möhletli strategik wezipeleri ýerine ýetirmek maksady bilen, bellenen sepgitlere ýetmek üçin maliýeleşdirmegiň ýeňillikli şertleri döredildi. Öz gezeginde, ýeňillikli şertlerde karzlaşdyrmagyň möçberiniň artmagyny, şol sanda eýeçiligiň döwlete dahylsyz görnüşi bolan karz alyjy kärhanalaryň sanynyň köpelmegini üpjün etdi. Şunuň bilen birlikde, ýurdumyzyň ilatynyň ýaşayş jaý-durmuş şertlerini gowulandyrmak maksady bilen, raýatlara ýokary amatlygy bolan we otaglarynyň ýerleşşi gowulandyrylan jaýlardan öýleri satyn almak üçin örän amatly şertlerde ýeňillikli karzlar berilýär.

Mundan başga-da ýurdumyzyň karz edaralary tarapyndan bank amallarynyň täze görnüşlerini girizmek we innowasion tehnologiýalary ornaşdyrmak, telekeçilik işleriniň dolandyrylyşyny kämilleşdirmek, milli banklaryň maýalaşmagyny artdyrmak boýunça anyk ädimler ädilýär. Türkmenistanyň banklary tarapyndan edilýän hyzmatlaryň hilini mundan beýläk hem ýokarlandyrmak, geljegi uly bolan başlangyçlary durmuşa geçirmek, hyzmatyň ýokary derejesine çykmak boýunça maksada gönükdirilen işler geçirilýär.

Milli ykdysadyýetimiziň bu üstünlikleri we gazananlary hormatly Prezidentimiziň durmuşa geçirýän Bitaraplyk syýasaty bilen şertlendirilendir. Türkmenistan döwletini dünýäniň ösen döwletleriniň hataryna goşmakda we döwletiň ykdysady kuwwatyny berkitmekde beýik işleri alyp barýan Gahryman Arkadagymyzyň hem-de Arkadagly Gahryman Serdarymyzyň janlary sag, ömürleri uzak bolsun, il-ýurt bähbitli beýik işleri elmydama rowaç alsyn!

Ýazgüi KÖMEKOWA,
Türkmenistanyň Döwlet ösüş bankynyň
Iş dolandyryş müdirliginiň baş hünärmeni,
Zenanlar guramasynyň başlygynyň orunbasary

SELJERIŞ MAKALARY

BANKOMATYŇ ŽURNAL ÝAZGYLARYNY SAKLAMAKDA WE JEMLEMEKDE SANLY ULGAMYŇ ÄHMIÝETI

Hormatly Prezidentimiziň ylmy taýdan esaslandyrylan syýasatynyň çäklerinde milli ykdysadyýetimiziň ähli pudaklarynda halkara standartlaryna laýyk gelýän innowasion tehnologiýalary, öndebaryjy maglumat-aragatnaşyk enjamlary işjeň ornaşdyrylýar.

«Türkmenistanda 2019 – 2025-nji ýyllarda sanly ykdysadyýeti ösdürmegiň Konsepsiýasyna», «Türkmenistanda sanly ykdysadyýeti ösdürmegiň 2021 – 2025-nji ýyllar üçin Döwlet maksatnamasyna» laýyklykda ýurdumyzda netijeli pul-karz syýasatyny alyp barmak, bank işiniň netijeliligini ýokarlandyrmak, bank ulgamyna sanly tehnologiýalary giňden ornaşdyrmak, töleg ulgamyny amatly usulda guramakda, nagt däl hasaplaşyklaryň gerimini giňeltmekde toplumlaýyn çäreler durmuşa geçirilýär.

Hormatly Prezidentimiziň ýurdumyzy sanly ykdysadyýete geçirmek bilen bagly tabşyryklaryndan ugur alyp, ýurdumyzyň karz edaralary tarapyndan sanly bank önümlerini ornaşdyrmak arkaly raýatlarymyzyň isleglerini kanagatlandyrmak boýunça yzygiderli işler alnyp barylýar. Mysal hökmünde, ýurdumyzda 2025-nji ýylyň 1-nji ýanwar ýagdaýyna jemi 2,1 müňden bankomat hereket edýär. Bank kartlaryny ulanyp, 2024-nji ýylyň dekabry aýynda bankomatlardan jemi 5 878,4 müňden gowrak töleg amallary geçirildi.

Häzirki zaman dünýäsinde bankomatlar bank ulgamynyň esasy elementi hökmünde, hemişe üns merkezinde saklamagy talap edýär. Banklar bu enjamlaryň yzygiderli işlemegini üpjün edýärler. Bankomatlar nagt pullar bilen doldurylýar we gözegçilik ulgamy nagt galynydlaryny hakyky wagty tertibinde görmäge mümkinçilik berýär. Müşderileriň serişdeleriniň howpsuzlygyny üpjün etmek üçin banklar tarapyndan wideogözegçilik we beýleki köp derejeli howpsuzlyk ulgamlary ornaşdyryldy. Mundan başga-da, bank hünärmenleri bankomatlaryň žurnal ýazgysynyň üsti bilen geçirilen ähli amallary düýpli seljerýärler, artykmaç ýa-da ýetmezçilikleri ýüze çykarýarlar.

Bankomatlaryň žurnal ýazgysy - bu bankomadyň işleýşi, tehniki ýagdaýy, näsazlyklary barada, şeýle hem müşderiler tarapyndan edilen her bir amal barada jikme-jik maglumat berýän maglumat çeşmesidir. Žurnal ýazgylary barlaglary geçirmekde, jedelli amallary seljermekde ulanylýar. Şonuň üçin bankomatlaryň žurnal ýazgylaryna gymmatly maglumat çeşmesi hökmünde seretmek bolar.

Adatça, bank hünärmeniniň žurnal ýazgylaryny bankomatdan alyp, banka getirmegi, aşakdaký ädimleri öz içine alýar:

1) Meýilleşdirilen ýa-da meýilleşdirilmedik ýagdaýynda bankomatdan žurnal ýazgysyny almak:

Meýilleşdirilen - bellenen iş tertibine laýyklykda gözegçilik ýa-da hyzmat edilen wagty alynmagy;

Meýilleşdirilmedik - kagyz žurnal lentasynyň gutaryp, täze kagyz žurnaly goýulanda ýa-da tehniki näsazlygyň ýüze çykanynda alynmagy.

2) Alnan žurnal lentalaryny banka getirmek:

Ýörite gap - žurnal lentalar howpsuz daşamak üçin ýörite gapda ýerleşdirmek;

Transport – eger bankomat bankyň çäginde daşarda ýerleşýän bolsa, ulag serişdesi bilen peýdalanmak.

3) Hasaba alyş we elýeterliligi:

Hasaba alyş - žurnal ýazgysynyň haýsy bankomatdan alnandygyny hasaba almak, senesi

we beýleki zerur maglumatlary görkezmek;

Çäklendirilen giriş - žurnal lentalaryndaky maglumatlary diňe rugsat berlen operator, gözegçi we auditorlar ýaly ygtyýarly bank işgäriniň görüp bilmegi.

4) Arhiwde saklanylmagy we ýok edilmegi:

Arhiw - žurnal ýazgysyndaky maglumatlar ýitmez ýaly howpsuz ýöriteleşdirilen ýerlerde saklamak;

Ýok edilmegi - bellenilen saklanýş möhleti tamamlanandan soň, žurnal ýazgylaryň bellenen talaplara laýyklykda ýok edilmegi.

Žurnal ýazgylaryny bankda jemlemegiň iň amatly usulyny saýlamaga täsir edýän dürli çykdaýlaryň we faktorlaryň bardygyny göz önünde tutmaly. Biziň maksadymyz, maglumat howpsuzlygyny üpjün etmek bilen, banka žurnal ýazgylaryny jemlemek we saklamak üçin umumy çykdaýlary azaltmak. Munuň üçin özünde sanalyp geçilen ädimleri saklaýan, üç sany aşakdaky usullary çykdaýlaryň netijeliligi nukdaýnazaryndan seredeliň.

Bankomatlaryň žurnal ýazgylaryny sanly ulgamyň kömegi bilen elektron görnüşinde jemlemegiň amatly taraplary:

- Ýeri tygşytlamak: Köp mukdarda kagyz resminamalaryny fiziki taýdan saklamagyň zerurlygy ýok.

- Gözlegi çaltlaşdyrmak: Elektron görnüşinde gözlenilýän zerur maglumatlary çalt tapmak mümkinçiligi.

- Howpsuzlygy ýokarlandyrmak: Resminamalary ýitgilerden, zeperlerden we rugsatsyz girişlerden goramak.

- Çykdaýlarynyň azalmagy: Lentalary satyn almagyň zerurlygy ýok, awtoulag we transport çykdaýjylaryň azalmagy.

- Ekologiýa taýdan amatly: Kagyz ulanylyşynyň azalmagy.

Bankomatlaryň ýazgylaryny saklamak we ýygnamak üçin sanly ulgam bank amallarynyň howpsuzlygyny, netijeliligini we ygtybarlylygyny üpjün etmekde möhüm orny eýeleýär. Banklara diňe bankomatlaryň amallaryna gözegçilik etmek bilen çäklenmän, müşderilere öz wagtynda hyzmat etmäge, maglumat howpsuzlygynyň talaplaryny ýerine ýetirmäge mümkinçilik berýär. Sanly tehnologiýalaryň barha köpeliýän häzirki zaman dünýäsinde şeýle ulgam islendik bankyň üstünlikli işiniň aýrylmaz bölegidir.

Sanly bank ulgamyny işjeň häsiýete getirmek bazar ykdysadyýetine geçmegiň esasy guraly hökmünde garamak gerek. Bank işiniň ulgamy yzygiderli giňelip, dürli bank kepilliklerini we hyzmatlaryny işläp taýýarlamak dowam edýär. Karz edaralarynyň işiniň seljerilmegi netijeli işlemegi, şeýle-de bäsdeşlik artykmaçlyklyklaryny gazanmak üçin olara ylmyň, tehnikaýyň we tehnologiýalaryň täze gazananlaryny peýdalanmak arkaly innowasiýalary ornaşdyrmak zerur bolup durýar.

Ýusup BABAYEW,
Türkmenistanyň Merkezi bankynyň
Bank işlerini awtomatizasiýalaşdyryş
müdirliginiň Sanly tehnologiýalar
bölüminiň baş hünärmeni

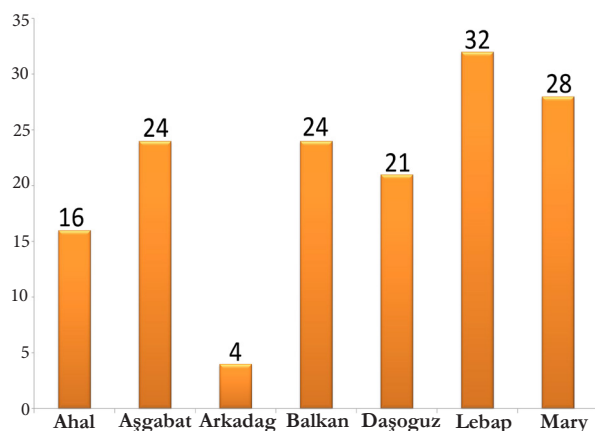
TÜRKMENISTANYŇ BANK ULGAMYNYŇ ÖSÜŞ MEÝILLERI

Тенденции развития банковской системы Туркменистана

Development trends of the banking system of Turkmenistan

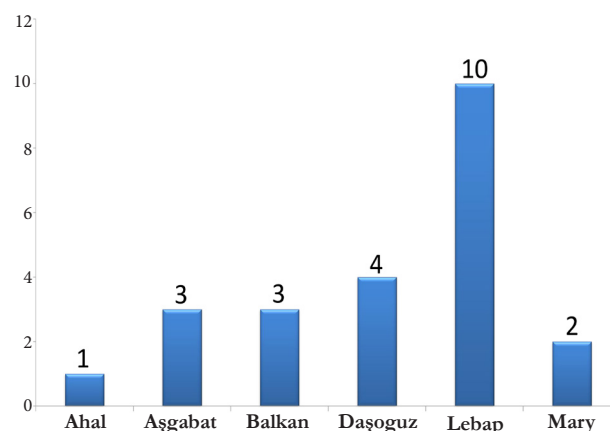
2025-nji ýylyň 1-nji fewral ýagdaýyna Türkmenistanyň karz edaralarynyň şahamçalarynyň sany barada maglumat

Сведения о количестве филиалов кредитных учреждений
Туркменистана по состоянию на 1 февраля 2025 г.
Information on the number of branches of the credit institutions
of Turkmenistan as of February 1, 2025

2025-nji ýylyň 1-nji fewral ýagdaýyna Türkmenistanyň karz edaralarynyň bank gulluklarynyň sany barada maglumat

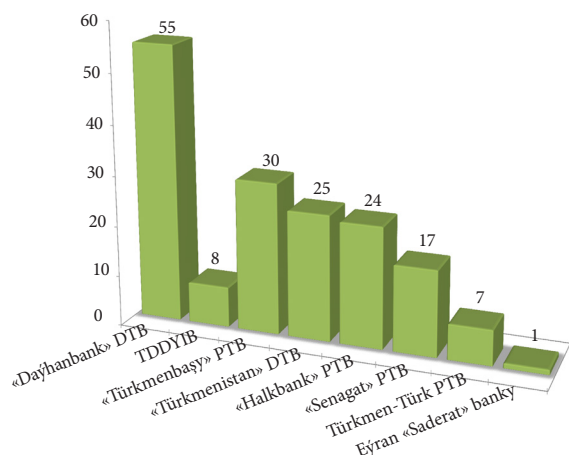
Сведения о количестве агентств кредитных учрежде-
ний Туркменистана по состоянию на 1 февраля 2025г.
Information on the number of agencies of the credit
institutions of Turkmenistan as of February 1, 2025

2025-nji ýylyň 1-nji fewral ýagdaýyna Türkmenistanyň karz edaralary boýunça daşary ýurt puluny alyş-çalyş nokatlarynyň sany

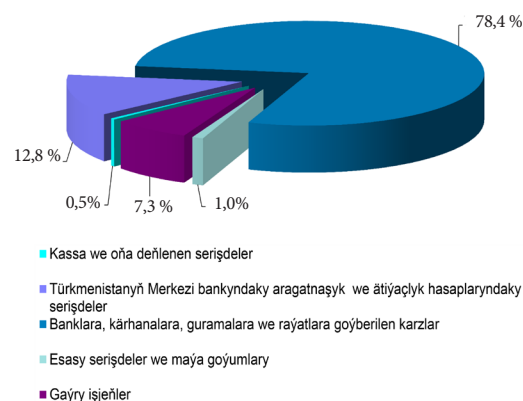
Количество обменных пунктов иностранной
валюты по кредитным учреждениям Туркменистана на
1 февраля 2025 года

Number of the exchange bureaus of the credit institutions
of Turkmenistan as of February 1, 2025

Karz edaralaryň işjeňleriniň düzümi, (%-de)

Структура активов кредитных учреждений, (в %)
Structure of assets of the credit institutions (in %)

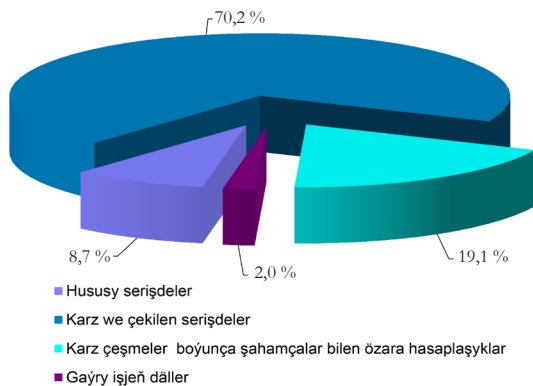

№1
2025

TÜRKMENISTANYŇ MERKEZI BANKY
Центральный банк Туркменистана
Central bank of Turkmenistan

Karz edaralaryň işjeň dälleriniň düzümi, (%-de)

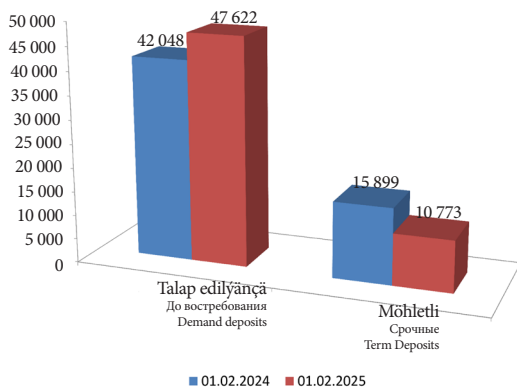
Структура пассивов кредитных учреждений, (в %)
Structure of liabilities of the credit institutions(in %)

Kärhanalaryň, guramalaryň we ilatyň hasaplaşyk, gündelik we goýum hasapларыndaky serişdeleriniň möhleti boýunça bölünişi (mln manatda)

Средства на расчетных, текущих счетах и депозитах предприятий, организаций и населения по срокам их размещения (в млн манат)

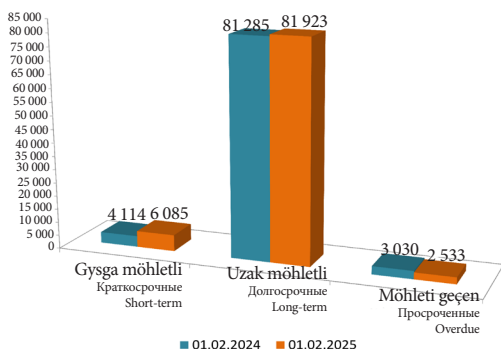
Funds on the settlement, current, deposit accounts of the enterprises, organizations and households by the terms of placement (in mln. manat)

Karz edaralaryň kärhanalara, guramalara we ilata milli pulda beren karzlarynyň galyndylarynyň möhleti boýunça bölünişi (mln manatda)

Распределение остатков кредитов кредитных учреждений, предоставленных в национальной валюте предприятиям, организациям и населению по срокам их размещения (в млн манат)

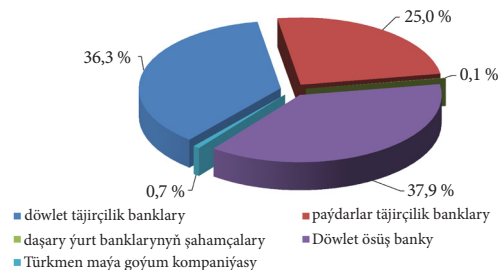
Distribution of balances of credits with the credit institutions provided to the enterprises, organizations and households by the terms of placement (in mln. manat)

2025-nji ýylyň ýylyň 1-nji fewral ýagdaýyna karz edaralarynyň esasyk maýalarynyň möçberi barada maglumat

Величина уставного фонда кредитных учреждений по состоянию на 1 февраля 2025 г.

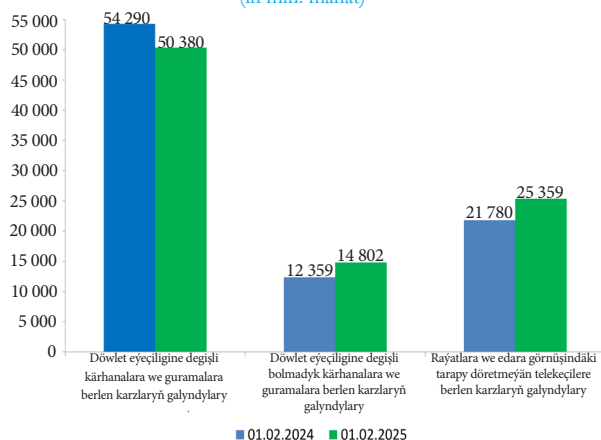
Authorized capital size as of 1 February 2025

Karz edaralaryň kärhanalara, guramalara we ilata milli pulda beren karzlarynyň galyndylarynyň eýeçiligi boýunça bölünişi (mln manatda)

Распределение остатков кредитов кредитных учреждений, предоставленных в национальной валюте предприятиям, организациям и населению по формам их собственности (в млн манат)

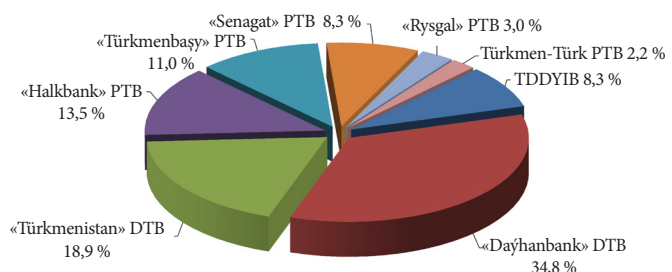
Undrawn credit amounts in national currency of the credits issued to the enterprises, organizations and households, by the forms of the ownership (in mln. manat)

2025-nji ýylyň 1-nji fewral ýagdaýyna Türkmenistanyň bank kart ulgamynda hasaba alnan bank kartlary boýunça maglumat (görkezijiler tegeklelenip alyndy)

Сведения о зарегистрированных в банковской карточной системе Туркменистана банковских картах по состоянию на 1 февраля 2025 года (указатели округлены)

Information on the bankcards registered in the bank system of Turkmenistan as of 1 February 2025 (rounded-off)

Türkmenistanyň karz edaralarynyň işjeňliginiň esasy görkezijileri
Основные показатели деятельности кредитных учреждений Туркменистана
Key performance indicators of credit institutions in Turkmenistan

GÖRKEZIJILER ПОКАЗАТЕЛИ/INDICATORS	ölçeg birligi ед. измер. measure unit	01.02.2024	01.01.2025	01.02.2025	01.02.2025 01.01.2025-e, %-de	01.02.2025 01.02.2024-e, %-de
1. Bellige alnan karz edaralary Зарегистрированные кредитные учреждения Registered credit institutions	sany количество number	11	11	11	100,0	100,0
şol sanda/в том числе/ including:						
- döwlet täjirçilik - государственно-коммерческие - state-commercial	sany количество number	3	3	3	100,0	100,0
- paýdarlar täjirçilik - акционерно-коммерческие - joint-stock commercial	sany количество number	5	5	5	100,0	100,0
- daşary ýurt banklarynyň şahamçalary - филиалы иностранных банков - branches of foreign banks	sany количество number	1	1	1	100,0	100,0
- Döwlet ösüş banky - Государственный банк развития - State Development bank	sany количество number	1	1	1	100,0	100,0
- «Türkmen maýa goýum kompaniýasy» - «Туркменская инвестиционная компания» - «Turkmen investment company»	sany количество number	1	1	1	100,0	100,0
2. Karz edaralaryň şahamçalarynyň sany Количество филиалов кредитных учреждений Number of branches of credit institutions	sany количество number	150	149	149	100,0	99,3
3. Karz edaralarynda hyzmat edilýän müşderilere açylan hasaplaryň sany Количество счетов открытых клиентом обслуживаемых кредитными учреждениями Number of accounts opened by clients serviced by credit institutions	sany количество number	*	7 675 485	*		
4. Karz edaralaryň işgärleriniň sany Численность работников кредитных учреждений Number of employees of credit institutions	sany количество number	*	8 408,50	*		
5. Karz edaralaryň hakyky toplan esaslyk maýasynyň möçberi Фактически сформированный уставный фонд кредитных учреждений Actually formed authorized capital of credit institutions	mln manat млн манат mln manat	7 232,81	7 432,33	7 512,33	101,1	103,9
6. Türkmenistanyň Merkezi bankynda açylan karz edaralarynyň aragatnaşyk hasaplaryndaky galyndylary (milli pulda) Остаток на корреспондентских счетах кредитных учреждений в Центральном банке Туркменистана (в нац. валюте) Balances on correspondent accounts of credit institutions in the Central Bank of Turkmenistan (in national currency)	mln manat млн манат mln manat	16 573,48	16 997,27	15 772,01	92,8	95,2
7. Türkmenistanyň karz edaralarynyň kärhanalara, guramalara we ilata milli pulda beren karzlarynyň galyndylary Остаток кредитов кредитных учреждений Туркменистана в национальной валюте, предоставленные предприятиям, организациям, населению The balance of credits of credit institutions of Turkmenistan in national currency, provided to enterprises, organizations, and the population	mln manat млн манат mln manat	88 429,12	92 135,71	90 540,48	98,3	102,4
8. Karz edaralarynda kärhanalaryň, guramalaryň we ilatyň hasaplaşyk, gündelik we goýum hasaplaryndaky serişdeleri (milli pulda) Средства на расчетных, текущих счетах и депозитах предприятий, организаций и населения в кредитных учреждениях (в нац. валюте) Funds at settlement, current accounts and deposits of enterprises, organizations and individuals in credit institutions (in national currency)	mln manat млн манат mln manat	38 736,48	40 178,70	39 249,86	97,7	101,3

Ylmy-önümçilik geňeşinde taýýarlanyldy
Подготовлено Научно-производственным советом /Prepared by the Research Council

2025-nji ýylyň 1-nji fewral ýagdaýyna Türkmenistanyň karz edaralarynyň şahamçalarynyň sany barada maglumat
Сведения о количестве филиалов кредитных учреждений Туркменистана по состоянию на 1 февраля 2025 г.
Information on the number of branches of credit institutions of Turkmenistan as of February 1, 2025

Karz edaralaryň ady Наименование кредитных учреждений Name of credit institutions	Şahamçalaryň sany Количество филиалов Number of brances	Ahal Ахал Ahal	Aşgabat Ашхабад Ashgabat	Arkadag Аркадаг Arkadag	Balkan Балкан Balkan	Daşoguz Дашогуз Dashoguz	Lebap Лебап Lebap	Mary Мары Mary
Türkmenistanyň «Türkmenistan» DTB ГКБТ «Туркменистан» / SCBT «Turkmenistan»	22	3	7	1	4	1	3	3
Türkmenistanyň «Türkmenbaşy» PTB АКБТ «Туркменбаши» / JSCBT «Turkmenbashi»	23	1	5		4	3	6	4
Türkmenistanyň «Dayhanbank» DTB ГКБТ «Дайханбанк» / SCBT «Dayhanbank»	51	7	1	1	7	10	13	12
TD Daşary ykdysady iş banky Туркменвнешэкономбанк/ State Bank for Foreign Economic Affairs of Turkmenistan	3		2		1			
Türkmenistanyň «Halkbank» PTB АКБТ «Халкбанк»/ JSCBT «Halkbank»	32	4	7	1	3	4	7	6
Türkmenistanyň «Senagat» PTB АКБТ «Сенагат»/ JSCBT «Senagat»	14	1	2	1	4	2	2	2
«Rysgal» PTB АКБ «Рысгал» / JSCB «Rysgal»	4				1	1	1	1
Jemi / Bcero / Total	149	16	24	4	24	21	32	28

2025-nji ýylyň 1-nji fewral ýagdaýyna Türkmenistanyň karz edaralarynyň bank gulluklarynyň sany barada maglumat
Сведения о количестве агентств кредитных учреждений Туркменистана по состоянию на 1 февраля 2025 г.
Information on the number of credit institutions agencies of Turkmenistan as of February 1, 2025

Karz edaralaryň ady Наименование кредитных учреждений Name of credit institutions	Gulluklaryň sany Количество агентств Number of agencies	Ahal Ахал Ahal	Aşgabat Ашхабад Ashgabat	Balkan Балкан Balkan	Daşoguz Дашогуз Dashoguz	Lebap Лебап Lebap	Mary Мары Mary
Türkmenistanyň «Türkmenistan» DTB ГКБТ «Туркменистан» / SCBT «Turkmenistan»	1		1				
Türkmenistanyň «Türkmenbaşy» PTB АКБТ «Туркменбаши» / JSCBT «Turkmenbashi»	1				1		
Türkmenistanyň «Dayhanbank» DTB ГКБТ «Дайханбанк» / SCBT «Dayhanbank»	8	1		1	1	4	1
TD Daşary ykdysady iş banky Туркменвнешэкономбанк/ State Bank for Foreign Economic Affairs of Turkmenistan	1			1			
Türkmenistanyň «Halkbank» PTB АКБТ «Халкбанк»/ JSCBT «Halkbank»	4					4	
Türkmenistanyň «Senagat» PTB АКБТ «Сенагат»/ JSCBT «Senagat»	1				1		
Türkmen-Türk PTB Туркмено-Турецкий АКБ/ Turkmen-Turk JSCB	7		2	1	1	2	1
Jemi / Bcero / Total	23	1	3	3	4	10	2

2025-nji ýylyň 1-nji fewral ýagdaýyna Türkmenistanyň karz edaralarynyň esasylyk maýalarynyň möçberi barada maglumat
Информация об уставном фонде кредитных учреждений по состоянию на 1 февраля 2025 г.
Information on the authorized capital of credit institutions as of February 1, 2025

Bellige alnan karz edaralar we beýlekiler Зарегистрированные кредитные учреждения и другие Registered credit institutions and others	Esaslyk maýalarynyň möçberi Размер уставного фонда Size of the authorized capital	Esaslyk maýalaryň umumy möçberinden düşýän paýy, % Уд. вес к итогу, % / Share to total, %
döwlet täjirçilik banklary государственно-коммерческие банки/state-commercial banks	2 723 352,7	36,25
paýdarlar täjirçilik banklary акционерно-коммерческие банки/joint-stock commercial banks	1 878 406,7	25,00
daşary ýurt banklarynyň şahamçalary филиалы иностранных банков/branches foreign banks	4 571,0	0,06
Döwlet ösüş banky Государственный банк развития/State Development Bank	2 850 000,0	37,94
Türkmen maýa goýum kompaniýasy Туркменская инвестиционная компания/Turkmen investment company	56 000,0	0,75
Jemi / Bcero / Total	7 512 330,40	100,0

Bank gözegçiligi müdirliginde taýýarlanýldy
Подготовлено департаментом Банковского надзора/ Prepared by Banking Supervision Department

**2025-nji ýylyň ýanwar aýynda TMB-niň karz
auksionynda yglan edilen göterim derejeleri**

Объявленные процентные ставки на кредитном аукционе ЦБТ
в январе 2025 года

Interest rates declared at the credit auction of CBT in January, 2025

Karzlaryň möhleti сроки предоставления кредитов Terms of Credits	Göterim derejesi, (%) Процентная ставка, (%) Interest rate, (%)
1 ýyldan artyk bolmadyk möhlete до 1 года Up to 1 year	5,0 %

**2025-nji ýylyň ýanwar aýynda TMB-niň goýum amallary
auksionynda yglan edilen göterim derejeleri**

Объявленные процентные ставки на депозитном аукционе ЦБТ
в январе 2025 года

Interest rates declared at the deposit auction of CBT in January, 2025

Goýumlaryň möhleti сроки привлечения депозитов Terms of deposits	Göterim derejesi, (%) Процентная ставка, (%) Interest rate, (%)
1 aý 1 месяц /1 month	3,0 %
2 aý 2 месяц /2 month	3,5 %
3 aý 3 месяца /3 month	4,0 %

Karz amallary müdirliginde taýýarlanylady

Подготовлено департаментом Кредитных операций

Prepared by the Credit Operations Department

Türkmenistanyň Merkezi bankynyň gaýtadan maliýeleşdiriş göterim derejesi

Ставка рефинансирования Центрального банка Туркменистана

Refinance rate of the Central Bank of Turkmenistan

Hereket eden döwri Период действия Period of validity	Göterimiň derejesi,% Процентная ставка,% Interest rate,%	Esas Основание / Authorizing document
08.07.1997 - 05.08.1998	35	TMB-niň 08.07.1997 ý. senesinden 125 belgili buýrugy Распоряжение ЦБТ N125 от 08.07.1997 г. Order of the Central Bank of Turkmenistan No.125 of 08.07.1997
06.08.1998 - 02.08.1999	30	TMB-niň 06.08.1998 ý. senesinden 196 belgili buýrugy Распоряжение ЦБТ N196 от 06.08.1998 г. Order of the Central Bank of Turkmenistan No.196 of 06.08.1998
03.08.1999 - 11.02.2000	27	TMB-niň 03.08.1999 ý. senesinden 212 belgili buýrugy Распоряжение ЦБТ N212 от 03.08.1999 г. Order of the Central Bank of Turkmenistan No.212 of 03.08.1999
12.02.2000 - 24.05.2000	25	TMB-niň 11.02.2000 ý. senesinden 39 belgili buýrugy Распоряжение ЦБТ N39 от 11.02.2000 г. Order of the Central Bank of Turkmenistan No.39 of 11.02.2000
25.05.2000 - 01.01.2001	20	TMB-niň 25.05.2000 ý. senesinden 161 belgili buýrugy Распоряжение ЦБТ N161 от 25.05.2000 г. Order of the Central Bank of Turkmenistan No. 161 of 25.05.2000
02.01.2001 - 09.12.2001	15	TMB-niň 02.01.2001 ý. senesinden 1 belgili buýrugy Распоряжение ЦБТ N1 от 02.01.2001 г. Order of the Central Bank of Turkmenistan No. 1 of 02.01.2001
10.12.2001 - 01.03.2003	12	TMB-niň 07.12.2001 ý. senesinden 304 belgili buýrugy Распоряжение ЦБТ N304 от 07.12.2001 г. Order of the Central Bank of Turkmenistan No. 304 of 07.12.2001
01.03.2003 - 01.06.2004	10	TMB-niň 23.01.2003 ý. senesinden 1 belgili buýrugy Распоряжение ЦБТ № 1 от 23.01.2003 г. Order of the Central Bank of Turkmenistan No. 1 of 23.01.2003
01.06.2004	5	TMB-niň 25.05.2004 ý. senesinden 133 belgili buýrugy Распоряжение ЦБТ № 133 от 25.05.2004 г. Order of the Central Bank of Turkmenistan No. 133 of 25.05.2004

Makroykdysady seljeriş we maliýe syýasaty müdirliginde taýýarlanylady

Подготовлено департаментом Макроэкономического анализа и финансовой политики

Prepared by the Department of Macroeconomic Analysis and Financial Policy

Karz edaralarynyň Türkmenistanyň Merkezi bankyna hökmany ätiýaçlyklaryna geçirmeli möçberleri
Нормативы отчислений кредитных учреждений в обязательные резервы Центрального банка Туркменистана
Standards for deductions of credit institutions to the required reserves with the Central Bank of Turkmenistan

Bellenilen senesi Утвержденная дата Confirmed date	Hökmany ätiýaçlyklaryň derejesi Уровень обязательных резервов Required Reserves Level	Bellikler Примечания / Notes
19.01.2001	5%	- edara görnüşli taraplardan manatdaky we daşary ýurt pulundaky möhletli serişdeleri boýunça - по срочным средствам в национальной и иностранной валюте юридических лиц - for term deposits, accounts in national and foreign currency of legal entities
	25%	- edara görnüşli taraplardan manatdaky gaýry serişdeleri boýunça - по остальным средствам в национальной валюте юридических лиц - for other funds in national currency of legal entities
	8%	- edara görnüşli taraplardan daşary ýurt pulundaky gaýry serişdeleri boýunça - по остальным средствам в иностранной валюте юридических лиц - for other funds in foreign currency of legal entities
20.07.2006	3%	- edara görnüşindäki taraplardan milli puldaky möhletli serişdeleri boýunça - по срочным депозитам юридических лиц в национальной валюте - on term deposits of legal entities in national currency
	20%	- edara görnüşli taraplardan milli puldaky gaýry serişdeleri boýunça - по остальным депозитам юридических лиц в национальной валюте - for other deposits of legal entities in national currency
	5%	- edara görnüşli taraplardan daşary ýurt pulundaky möhletli serişdeleri boýunça - по срочным депозитам юридических лиц в иностранной валюте - on fixed-term deposits of legal entities in foreign currency
	8%	- edara görnüşli taraplardan daşary ýurt pulundaky gaýry serişdeleri boýunça - по остальным депозитам юридических лиц в иностранной валюте - for other deposits of legal entities in foreign currency
03.04.2009	3%	- edara görnüşli taraplardan milli puldaky möhletli serişdeleri boýunça - по срочным депозитам юридических лиц в национальной валюте - on term deposits of legal entities in national currency
	15%	- edara görnüşli taraplardan milli puldaky gaýry serişdeleri boýunça - по остальным депозитам юридических лиц в национальной валюте - for other deposits of legal entities in national currency
	5%	- edara görnüşli taraplardan daşary ýurt pulundaky möhletli serişdeleri boýunça - по срочным депозитам юридических лиц в иностранной валюте - on fixed-term deposits of legal entities in foreign currency
	8%	- edara görnüşli taraplardan daşary ýurt pulundaky gaýry serişdeleri boýunça - по остальным депозитам юридических лиц в иностранной валюте - for other deposits of legal entities in foreign currency
17.02.2011	3%	- edara görnüşli taraplardan milli puldaky möhletli serişdeleri boýunça - по срочным депозитам юридических лиц в национальной валюте - on term deposits of legal entities in national currency
	10%	- edara görnüşli taraplardan milli puldaky gaýry serişdeleri boýunça - по остальным депозитам юридических лиц в национальной валюте - for other deposits of legal entities in national currency
	5%	- edara görnüşli taraplardan daşary ýurt pulundaky möhletli serişdeleri boýunça - по срочным депозитам юридических лиц в иностранной валюте - on fixed-term deposits of legal entities in foreign currency
	8%	- edara görnüşli taraplardan daşary ýurt pulundaky gaýry serişdeleri boýunça - по остальным депозитам юридических лиц в иностранной валюте - for other deposits of legal entities in foreign currency
11.02.2015	5%	- edara görnüşli taraplardan milli puldaky möhletli serişdeleri boýunça - по срочным депозитам юридических лиц в национальной валюте - on term deposits of legal entities in national currency
	12%	- edara görnüşli taraplardan milli puldaky gaýry serişdeleri boýunça - по остальным депозитам юридических лиц в национальной валюте - for other deposits of legal entities in national currency
	6%	- edara görnüşli taraplardan daşary ýurt pulundaky möhletli serişdeleri boýunça - по срочным депозитам юридических лиц в иностранной валюте - on fixed-term deposits of legal entities in foreign currency
	9%	- edara görnüşli taraplardan daşary ýurt pulundaky gaýry serişdeleri boýunça - по остальным депозитам юридических лиц в иностранной валюте - for other deposits of legal entities in foreign currency

Karz amallary müdirliginde taýýarlanyldy
Подготовлено департаментом Кредитных операций
Prepared by the Credit Operations Department

Londonyň gymmat bahaly metallar bazarynyň assosiasiýasy (LBMA) tarapyndan irdenki söwdada bellenen nyrhy boýunça 2025-nji ýylyň ýanwar aýyndaky gymmat bahaly metallaryň 1 (bir) unsiýasynyň türkmen manadyna bolan gatnaşyklarynyň sanawy

Перечень цен драгоценных металлов за 1 (одну) унцию по результатам утренних торгов Лондонской Ассоциации рынков драгоценных металлов (LBMA) по отношению к туркменскому манату, действительных в январе 2025 года

List of prices of precious metals per 1 (one) ounce based on the results of morning trading of the London Bullion Market Association (LBMA) in relation to the Turkmen manat, valid in January 2025

	Altyn / Золото/ Gold	Kümüş / Серебро/ Silver	Platina / Платина/ Platinum	manat /манат/ manat Palladiý / Палладий/ Palladium
02.01.2025	9 256,1000	102,9175	3 188,5000	3 185,0000
03.01.2025	9 290,0500	104,3525	3 269,0000	3 251,5000
06.01.2025	9 211,3000	105,9450	3 314,5000	3 234,0000
07.01.2025	9 255,4000	105,8225	3 307,5000	3 255,0000
08.01.2025	9 287,0750	105,4900	3 342,5000	3 251,5000
09.01.2025	9 332,2250	105,9975	3 356,5000	3 248,0000
10.01.2025	9 378,0750	106,2425	3 388,0000	3 314,5000
13.01.2025	9 379,3000	104,5800	3 360,0000	3 290,0000
14.01.2025	9 332,4000	104,0725	3 353,0000	3 321,5000
15.01.2025	9 403,1000	104,9650	3 300,5000	3 325,0000
16.01.2025	9 476,0750	107,4675	3 314,5000	3 360,0000
17.01.2025	9 467,8500	107,2050	3 293,5000	3 290,0000
20.01.2025	9 476,2500	105,8925	3 286,5000	3 311,0000
21.01.2025	9 524,9000	106,6975	3 279,5000	3 276,0000
22.01.2025	9 660,5250	107,7825	3 321,5000	3 388,0000
23.01.2025	9 615,2000	106,6625	3 311,0000	3 451,0000
24.01.2025	9 698,6750	107,9400	3 332,0000	3 503,5000
27.01.2025	9 684,8500	107,0300	3 307,5000	3 412,5000
28.01.2025	9 602,9500	105,5250	3 314,5000	3 377,5000
29.01.2025	9 657,9000	106,5400	3 307,5000	3 349,5000
30.01.2025	9 723,5250	108,4825	3 370,5000	3 437,0000
31.01.2025	9 770,2500	110,6175	3 419,5000	3 468,5000

Görkezilen gatnaşyklar Türkmenistanyň Merkezi bankynyň olar boýunça gymmat bahaly metallary satyn almak ýa-da satmak borçnamalaryny göz önüne tutmazdan bellenildi.

Цены установлены без обязательств Центрального банка Туркменистана покупать или продавать указанные драгоценные металлы по данным ценам

The prices are set without any obligation on the part of the Central Bank of Turkmenistan to buy or sell the specified precious metals at these prices.

Halkara amallar müdirliginde taýýarlanyldy
Подготовлено департаментом Международных операций
Prepared by the Department of International Operations

Türkmenistanyň karz edaralarynda milli pulda berlen karzlaryň ortaça göterim derejeleri (%)

Средние процентные ставки по кредитам в национальной валюте кредитных учреждений Туркменистана (%)

Average interest rates on credits in national currency of credit institutions of Turkmenistan (%)

	Döwlet täjirçilik banklary Государственные коммерческие банки State commercial banks		Paýdarlar täjirçilik banklary Акционерные коммерческие банки Joint-stock commercial banks		Döwlet ösüş banky Государственный банк развития State Development Bank		Daşary ýurt maýasynyň gatnaşmagyndaky banklar Банки с участием иностранного капитала Banks with foreign capital participation	
	Edara görnüşli taraplara Юрид. лицам Legal entities	Şahsy taraplara Физ. лицам Individuals	Edara görnüşli taraplara Юрид. лицам Legal Entities	Şahsy taraplara Физ. лицам Individuals	Edara görnüşli taraplara Юрид. лицам Legal entities	Şahsy taraplara Физ. лицам Individuals	Edara görnüşli taraplara Юрид. лицам Legal entities	Şahsy taraplara Физ. лицам Individuals
Dekabr, 2024 Декабрь 2024 December 2024								
Talap edilyänçä До востребования Until demanded								
1 aýa çenli до 1 м-ца / up to 1 month	5,0		12,0					
1-3 aýa çenli 1-3 м-ца / 1-3 months	5,8		12,0					
3-6 aýa çenli 3-6 м-ца / 3-6 months			7,0	12,0				
6-12 aýa çenli 6-12 м-ца / 6-12 months		12,0	7,7	10,6				
1 ýyldan ýokary свыше 1 г. More than 1 year	5,0	10,4	3,8	10,9				

Türkmenistanyň karz edaralarynda milli pulda çekilen goýumlaryň ortaça göterim derejeleri (%)

Средние процентные ставки по депозитам в национальной валюте кредитных учреждений Туркменистана (%)

Average interest rates on deposits in national currency of the credit institutions of Turkmenistan (%)

	Döwlet täjirçilik banklary Государственные коммерческие банки State commercial banks		Paýdarlar täjirçilik banklary Акционерные коммерческие банки Joint-stock commercial banks		Döwlet ösüş banky Государственный банк развития State Development Bank		Daşary ýurt maýasynyň gatnaşmagyndaky banklar Банки с участием иностранного капитала Banks with foreign capital participation	
	Edara görnüşli taraplara Юрид. лицам Legal entities	Şahsy taraplara Физ. лицам Individuals	Edara görnüşli taraplara Юрид. лицам Legal Entities	Şahsy taraplara Физ. лицам Individuals	Edara görnüşli taraplara Юрид. лицам Legal entities	Şahsy taraplara Физ. лицам Individuals	Edara görnüşli taraplara Юрид. лицам Legal entities	Şahsy taraplara Физ. лицам Individuals
Dekabr, 2024 Декабрь 2024 December 2024								
Talap edilyänçä До востребования Demands deposits		2,59		2,2				
1 aýa çenli до 1 м-ца / up to 1 month				10,0				
1-3 aýa çenli 1-3 м-ца / 1-3 months	1,0	9,1		4,0				
3-6 aýa çenli 3-6 м-ца / 3-6 months		9,0		9,4				
6-12 aýa çenli 6-12 м-ца / 6-12 months	0,3	9,5	3,0	9,3				
1 ýyldan ýokary свыше 1 г. More than 1 year		6,0		9,2				

Makroykdysady seljeriş we maliýe syýasaty müdirliginde taýýarlanyldy

Подготовлено департаментом Макроэкономического анализа и финансовой политики

Prepared by the Department of Macroeconomic Analysis and Financial Policy

Türkmenistanyň karz edaralary tarapyndan milli pulda berlen karzlar we olaryň göterim derejeleri

Кредиты в национальной валюте, предоставленные кредитными учреждениями и процентные ставки по ним
Credits in national currency provided by the credit institutions and interest rates on them

Показатели	2024-nji ýylyň dekabrynda berlen karzlaryň möçberi we ortaça göterim derejeleri Объем выданных кредитов и средние процентные ставки в декабре 2024 г. Volume of issued credits and average interest rates in December 2024		2024-nji ýylyň ýanwar - dekabrynda berlen karzlaryň möçberi we ortaça göterim derejeleri Объем выданных кредитов и средние процентные ставки в январе - декабре 2024 г. Volume of issued credits and average interest rates in January - December 2024	
	Möçberi (mln manat) Сумма (млн манат) Amount (mln manat)	Ortaça göterimi (%) Средний процент (%) Average percentage (%)	Möçberi (mln manat) Сумма (млн манат) Amount (mln manat)	Ortaça göterimi (%) Средний процент (%) Average percentage (%)
Jemi berildi Выдано, всего / Issued, total	3 948,11	3,00	23 331,06	3,73
edara görnüşli taraplara юридическим лицам / legal entities	2 897,72	2,28	16 549,90	2,32
raýatlara физическим лицам / individuals	1 050,39	5,00	6 781,16	7,19
Jemi berlen karzlardan: Из общей суммы кредитов: from the overall amount of credits:				
Gysga möhletli, jemi Краткосрочные, всего	728,71	2,29	5 462,78	2,57
edara görnüşli taraplara юридическим лицам / legal entities	728,54	2,29	5 311,23	2,40
raýatlara физическим лицам / individuals	0,18	11,16	151,54	8,48
Uzak möhletli, jemi Долгосрочные, всего Long-term, total	3 219,40	3,17	17 868,28	4,09
edara görnüşli taraplara юридическим лицам / legal entities	2 169,18	2,28	11 238,66	2,28
raýatlara физическим лицам / individuals	1 050,21	4,99	6 629,62	7,16

Karz edaralary tarapyndan milli pulda çekilen goýumlar we olaryň göterim derejeleri

Депозиты в национальной валюте, привлеченные кредитными учреждениями и процентные ставки по ним
Deposits in national currency attracted by credit institutions and interest rates on them

Görkezijiler Показатели Indicators	2024-nji ýylyň dekabrynda çekilen goýumlaryň möçberi we ortaça göterim derejeleri Объем привлеченных депозитов и средние процентные ставки в декабре 2024 г. Volume of attracted deposits and average interest rates in December 2024		2024-nji ýylyň ýanwar - dekabrynda çekilen goýumlaryň möçberi we ortaça göterim derejeleri Объем привлеченных депозитов и средние процентные ставки в январе - декабре 2024 г. Volume of attracted deposits and average interest rates in January - December 2024	
	Möçberi (mln manat) Сумма (млн манат) Amount (mln manats)	Ortaça göterimi (%) средний процент (%) average percentage (%)	Möçberi (mln manat) Сумма (млн манат) Amount (mln manats)	Ortaça göterimi (%) средний процент (%) average percentage (%)
Jemi çekilen: Привлечено всего: Total attracted:	39 589,42	0,51	306 615,17	0,54
Talap edilýänçä До востребования Demand deposits	39 385,26	0,50	304 725,82	0,52
edara görnüşli taraplara юридическим лицам / legal entities	31 707,06		249 050,55	
raýatlara физическим лицам / individuals	7 678,20	2,54	55 675,27	2,82
Möhletli Срочные / Term deposits	204,16	3,51	1 889,34	3,55
edara görnüşli taraplara юридическим лицам / legal entities	138,42	0,83	1 268,86	0,71
raýatlara физическим лицам / individuals	65,74	9,15	620,49	9,35

Makroykdysady seljeriş we maliýe syýasaty müdirliginde taýýarlanylýdy

Подготовлено департаментом Макроэкономического анализа и финансовой политики
Prepared by the Department of Macroeconomic Analysis and Financial Policy

Türkmenistanyň karz edaralarynyň jemlenen jebislendirilen balansy
Сводный консолидированный баланс кредитных учреждений Туркменистана
Consolidated balance sheet of the credit institutions of Turkmenistan

müň manat / тыс. манат / thousand manat

	01.02.2024	01.01.2025	01.02.2025	01.02.2025 ý. 01.02.2024 ý. %-de
IŞJEŇLER / АКТИВЫ / ASSETS				
Kassa we oňa deňlenen serişdeler Касса и приравненные к ней средства Cash and cash equivalents	675 819,74	621 043,52	740 646,19	109,59
Türkmenistanyň Merkezi bankyndaky aragatnaşyk we ätiýaçlyk hasaplaryndaky serişdeler Корреспондентские счета в Центральном банке Туркменистана и средства на резервных счетах Correspondent accounts with the Central Bank of Turkmenistan and the funds at reserve accounts	21 781 651,68	21 882 210,32	20 597 032,25	94,56
Karz edaralara, kärhanalara, guramalara we raýatlara goýberilen karzlar Кредиты, предоставленные кредитным учреждениям, предприятиям, организациям и гражданам Credits granted to credit institutions, enterprises, organizations and individuals	121 431 764,61	128 215 158,67	126 163 177,07	103,90
Esasy serişdeler we maýa goýumlary Основные средства и инвестиции Fixed assets and investments	1 722 813,56	1 661 359,82	1 660 150,34	96,36
Gaýry işjeňler Прочие активы Other assets	12 274 217,04	12 119 247,82	11 675 561,53	95,12
JEMI IŞJEŇLER / ВСЕГО АКТИВОВ / TOTAL ASSETS	157 886 266,63	164 499 020,15	160 836 567,37	101,87
IŞJEŇ DÄLLER / ПАССИВЫ / LIABILITIES				
Hususy serişdeler Собственные средства Net worth	13 377 915,14	13 969 294,58	13 968 984,18	104,42
Karz alnan we çekilen serişdeler Привлеченные и заемные средства Attracted and borrowed funds	118 010 758,37	116 650 247,43	112 961 348,74	95,72
Karz çeşmeler boýunça şahamçalar bilen özara hasaplaşyklar Взаимные расчеты с филиалами по кредитным ресурсам Mutual settlements with branches under the credit resources	22 808 302,33	30 284 701,87	30 641 361,43	134,34
Gaýry işjeň däller Прочие пассивы / Other liabilities	3 689 290,79	3 594 776,28	3 264 873,02	88,50
JEMI IŞJEŇ DÄLLER / ВСЕГО ПАССИВОВ / TOTAL LIABILITIES	157 886 266,63	164 499 020,15	160 836 567,37	101,87

Bank gözegçiligi müdirliginde taýýarlanyldy
Подготовлено департаментом Банковского надзора/ Prepared by Banking Supervision Department

Türkmenistanyň karz edaralary tarapyndan kärhanalara, guramalara we ilata milli pulda berlen karzlaryň galyndylary barada maglumat

Информация об остатке задолженостей кредитов предоставленных учреждениями Туркменистана в национальной валюте

предприятиям, организациям, населению

Information on outstanding debt under the credits issued by the credit institutions of Turkmenistan in national currency to enterprises, organizations, households

mln manat / млн манат / mln ammanat

	01.02.2024				01.01.2025				01.02.2025				
	şol sanda / в том числе / including:			Jemi karzlary Всего кредитов Total credits	şol sanda / в том числе / including:			Jemi karzlary Всего кредитов Total credits	01.02.2025 ý. 01.02.2024 ý. %-de in %	şol sanda / в том числе / including:			
	Gysga möhletli Краткосрочные Short-term	Uzak möhletli Долгосрочные Long-term	Möhletli geçen Просроченные Overdue credits		Gysga möhletli Краткосрочные Short-term	Uzak möhletli Долгосрочные Long-term	Möhletli geçen Просроченные Overdue credits			Gysga möhletli Краткосрочные Short-term	Uzak möhletli Долгосрочные Long-term	Möhletli geçen Просроченные Overdue credits	
Görkezijiler Показатели Indicators	Jemi karzlary Всего кредитов Total credits	Gysga möhletli Краткосрочные Short-term	Uzak möhletli Долгосрочные Long-term	Möhletli geçen Просроченные Overdue credits	Jemi karzlary Всего кредитов Total credits	Gysga möhletli Краткосрочные Short-term	Uzak möhletli Долгосрочные Long-term	Möhletli geçen Просроченные Overdue credits	Jemi karzlary Всего кредитов Total credits	01.02.2025 ý. 01.02.2024 ý. %-de in %	Gysga möhletli Краткосрочные Short-term	Uzak möhletli Долгосрочные Long-term	Möhletli geçen Просроченные Overdue credits
Türkmenistanyň karz edaralary tarapyndan kärhanalara, guramalara we ilata milli pulda berlen karzlaryň galyndylary Остаток кредитов предоставленные кредитными учреждениями Туркменистана в национальной валюте, предприятиям, организациям, населению The remainder of credits provided by credit institutions of Turkmenistan in national currency to enterprises, organizations, households	88 429,1	4 114,5	81 284,8	3 029,8	92 135,7	11 636,1	77 161,1	3 338,5	90 540,5	102,4	6 084,6	81 922,6	2 533,4
şol sanda / в том числе /including:													
Döwlet eýeçiligine degişli kärhanalara we guramalara berlen karzlaryň galyndylary Остаток кредитов выданные предприятиям и организациям государственной собственности The remainder of credits issued to state-owned enterprises and organizations	54 289,9	3 724,4	47 640,5	2 924,9	52 127,8	11 104,14	37 924,66	3 099,03	50 379,9	92,8	5 538,7	42 543,6	2 297,7
Döwlet eýeçiligine degişli bolmadyk kärhanalara we guramalara berlen karzlaryň galyndylary Остаток кредитов предоставленные предприятиям и организациям негосударственной собственности The remainder of credits provided to enterprises and non-state owned organizations	12 359,4	330,7	11 988,7	40,0	14 761,1	453,89	14 190,06	117,16	14 801,6	119,8	454,0	14 233,3	114,4
Raýatlara we edara gömüşindäki tarapy döretmeýän telekeçilere berlen karzlaryň galyndylary Остаток кредитов физическим лицам и предпринимателям без образования юридического лица The remainder of credits to individuals and entrepreneurs without the legal entity status	21 779,8	59,3	21 655,6	64,9	25 246,8	78,05	25 046,42	122,30	25 358,9	116,4	91,9	25 145,7	121,3

Karz amallary müdirliginde taýýarlanylady
Подготовлено департаментом Кредитных операций/ Prepared by the Credit Operations Department

Kärhanalaryň we ilatyn hasaplaşyk, gündelik we goýum hasaplaryndaky serişdeleriniň ösüş deppgini

Темпы роста средств на расчетных, текущих счетах и депозитах предприятий, организаций и населения

Rates of growth of balances on the settlement, current accounts and deposit accounts of the enterprises, organizations and the households

mln manat / млн манат / млн манат

Görkezijiler Показатели Indicators	01.02.2024			01.01.2025			01.02.2025			01.02.2025 ý. 01.02.2024 ý. %-de
	Talap edilyança До востребования Demand deposits	Möhletli Срочные Term deposits	Jemi Всего Total	Talap edilyança До востребования Demand deposits	Möhletli Срочные Term deposits	Jemi Всего Total	Talap edilyança До востребования Demand deposits	Möhletli Срочные Term deposits	Jemi Всего Total	
Kärhanalaryň, guramalaryň we ilatyň hasaplaşyk, gündelik we goýum hasapларыndaky serişdeleri Средства на расчетных, текущих счетах и депозитах предприятий, организаций и населения в кредитных учреждениях Funds on the settlement, current accounts and deposit accounts of the enterprises, organizations and households with the credit institutions şol sanda / в том числе/including:	42 047,84	15 899,05	57 946,90	48 200,48	11 061,31	59 261,79	47 621,98	10 773,40	58 395,39	100,8
Döwlet eýeçligine degişli kärhanalaryň we guramalaryň hasapларыndaky serişdeler Средства предприятий и организаций государственной собственности Funds of state-owned enterprises and organizations	27 885,04	14 494,26	42 379,31	31 061,26	9 860,34	40 921,60	32 126,24	9 608,97	41 735,21	98,5
Döwlet eýeçligine degişli bolmadyk kärhanalaryň, guramalaryň we ilatyň hasapларыndaky serişdeler Средства предприятий, организаций негосударственной собственности и населения Funds of enterprises, organizations non-state property, of the households şol sanda:	14 162,80	1 404,79	15 567,59	17 139,22	1 200,97	18 340,19	15 495,75	1 164,43	16 660,18	107,0
raýatlaryň we edara görnüşündäki tarapy döretmeýän telekeçileriň hasapларыndaky serişdeler в том числе: Средства физических лиц и предпринимателей без образования юридического лица Funds of individuals and entrepreneurs without the legal entity status	4 026,99	629,16	4 656,15	6 408,98	710,41	7 119,38	5 172,16	730,07	5 902,23	126,8

Bank gözegçiligi müdirliğinde təqyimatlıdır
Подготовлено департаментом Банковского надзора/Подготовил банкнотный надзорный департамент

Raýatlaryň Türkmenistanyň karz edaralaryndaky goýumlary
Вклады населения в кредитных учреждениях Туркменистана
Household deposits with the credit institutions of Turkmenistan

mln manat / млн манат/mln manat

Görkezijiler Показатели	01.02.2024			01.01.2025			01.02.2025					
	Goýumlara çekilen serişdeleriň jemi, Т.ч. Всего привлеченных средств во вкладах, в	Talap ediliýänça До востребования Demand deposits	Möhletli Срочные / Term deposits	Goýumlara çekilen serişdeleriň jemi, Т.ч. Всего привлеченных средств во вкладах, в	Talap ediliýänça До востребования Demand deposits	Möhletli Срочные / Term deposits	Goýumlara çekilen serişdeleriň jemi, Т.ч. Всего привлеченных средств во вкладах, в	Talap ediliýänça До востребования Demand deposits	01.02.2025 ý. - 01.02.2024 ý. %-de	Möhletli Срочные / Term deposits	01.02.2025 ý. - 01.02.2024 ý. %-de	
Döwlet täjirçilik banklarynda В государственных коммерческих банках In state-commercial banks	1 927,4	1 602,9	324,4	3 135,4	2 763,5	371,9	2 691,2	139,6	2 303,9	143,7	387,3	119,4
Paýdarlar täjirçilik banklarynda В акционерно-коммерческих банках In joint-stock commercial banks	1 145,1	853,5	291,6	1 731,6	1 396,87	334,77	1 540,0	134,5	1 201,2	140,7	338,8	116,2
Daşary ýurt banklarynyň şahamçalarynda В филиалах иностранных банков In branches of foreign banks	0,51	0,51		0,24	0,24		0,27	53,6	0,27	53,6		
Jemi / Итого / Total	3 073,0	2 456,9	616,0	4 867,2	4 160,6	706,7	4 231,5	137,7	3 505,3	142,7	726,1	117,9

Подготовлено департаментом Банковского надзора / Prepared by the Banking Supervision Department
Bank gözegçiligi müdirliginde taýýarlanýaldy

2025-nji ýylyň 1-nji fewral ýagdaýyna Türkmenistanyň bank kart ulgamynda hasaba alnan terminallar, bankomatlar hem-de bank kartlary boýunça maglumat

Сведения о зарегистрированных в банковской карточной системе Туркменистана терминалах, банкоматах и банковских картах по состоянию на 1 февраля 2025 года

Information on the POS, ATMs and bank cards registered in the bank card system of Turkmenistan as of February 1, 2025

Karz edaralarynyň ady Наименование кредитных учреждений Name of credit institutions	Bank kartlary Банковские карты	Bankomatlar Банкомат / ATM	Terminallar Терминал / Terminal	Ahal welaýaty Ахалский велаят Ahal welaýat		Aşgabat Ашхабад Aşgabat		Akadag Аркадаг Akadag		Balkan welaýaty Балканский велаят Balkan welaýat		Daşoguz welaýaty Дашогузский велаят Daşoguz welaýat		Lebap welaýaty Лепасский велаят Lebap welaýat		Mary welaýaty Магайский велаят Mary welaýat	
				Bank kartlary Банковские карты	Bankomatlar Банкомат / ATM	Bank kartlary Банковские карты	Bankomatlar Банкомат / ATM	Bank kartlary Банковские карты	Bankomatlar Банкомат / ATM	Bank kartlary Банковские карты	Bankomatlar Банкомат / ATM	Bank kartlary Банковские карты	Bankomatlar Банкомат / ATM	Bank kartlary Банковские карты	Bankomatlar Банкомат / ATM	Bank kartlary Банковские карты	Bankomatlar Банкомат / ATM
Türkmenistanyň Merkezi banky Центральный банк Туркменистана Central Bank of Turkmenistan	1	4	1	1	1	1	1			1						1	
	500 749	51	1 274	57	458 289	33	830			42 460	18	332					
TD Daşary ykdysady iş banky Туркменнешоэкономбанк State Bank for Foreign Economic Affairs of Turkmenistan													25				
T. «Daýhanbank» DTB ГКБТ «Дайханбанк» SCBT «Dayhanbank»	2 104 213	1 022	7 897	322 514	180	988		1 328	2	9	135 246	89	1 097	520 801	194	1 749	457 175
T. «Türkmenistan» DTB ГКБТ «Туркменистан» SCBT «Turkmenistan»	1 144 630	443	7 634	81 829	41	770	526 802	206	3 184	168 836	64	1 091	86 078	26	558	124 717	49
T. «Halkbank» PTB АКБТ «Халкбанк» JSCBT «Halkbank»	817 108	145	7 024	136 070	11	799	259 268	68	2 199	44 157	5	672	56 555	9	1 025	209 223	24
T. «Türkmenbaşy» PTB АКБТ «Туркменбаши» JSCBT «Turkmenbashi»	667 655	354	5 808	10 520	7	125	232 469	91	1 281	144 507	81	885	48 056	35	855	132 148	74
T. «Senagat» PTB АКБТ «Сенатат» JSCBT «Senagat»	502 688	86	4 300	25 107	6	142	247 311	15	1 795	89 622	14	867	35 638	12	638	41 953	18
«Rysgal» PTB АКБ «Рысгал» JSCB «Rysgal»	181 226	20	4 098				105 429	12	2 138	12 972	2	422	14 286	2	443	20 892	2
Türkmen-Türk PTB Туркмено-Турецкий АКБ Turkmen-Türk JSCB	135 647	7	2 033				125 752	3	1 410	320		6	1 409	1	91	4 066	2
Jemi / Itoro / Total	6 053 917	2 132	40 069	576 040	246 2881	1991 664 448	13 188	13 630	11	129 638	120 274	5 372	762 823	279	5 384	990 174 432	6 669

Bank işlerini awtomatizasiýalaşdyrýş müdirliginde taýýarlanylýdy

Подготовлено департаментом Автоматизации банковских работ / Prepared by the IT Department

01.01.2025 - 01.02.2025 seneleri aralygynda bank kartlary boýunça nagt we nagt däl pul dolanyşygy
Наличный и безналичный денежный оборот по банковским картам на период с 01.01.2025 по 01.02.2025 года
Cash and non-cash money turnover as per bank cards over the period from 01.01.2025 to 01.02.2025

Karz edaralaryny ady Наименование кредитных учреждений Name of credit institutions	Jemi / Итого/Total							
	Amallaryny sany Количество операций Number of operations	Naght almak (manat) / Снятие наличных (manat) Cash withdrawal (manat)		Naght däl hasaplaşyk (manat) / Безналичный расчет (manat) / Cashless payment (manat)				«Halkbank terminals» ulgamy arkaly через систему «Халкбанк терминал» Via «Halkbank terminals»
		Bankomat üsti bilen Через банкомат Via ATM	Terminal üsti bilen Через терминал Via POS terminal	Bankomat üsti bilen Через банкомат Via ATM	Terminal üsti bilen Через терминал Via POS terminal	«Internet-bank» ulgamy arkaly Через систему «Интернет-банк» Via «Internet-banking»	«Mobil-bank» ulgamy arkaly Через систему «Мобильный-банк» Via «Mobile-banking»	
Türkmenistanyň Merkezi banky Центральный банк Туркменистана Central Bank of Turkmenistan	3 270	1 050 825	386 399	123 453				
TD Dsaryny ykdysady iş banky Туркменцэкономбанк State Bank for Foreign Economic Affairs of Turkmenistan	160 337	20 193 375			46 626 293		1 170 593	
Türkmenistanyň «Daýhanbank» DTB ГКБТ «Дайханбанк» / SCBT «Daýhanbank»	1 810 607	550 628 675	1 448 846	20 389 257	460 175 040	70 016	490 767	7 706 799
Türkmenistanyň «Türkmenistan» DTB ГКБТ «Туркменистан» / SCBT «Türkmenistan»	1 491 855	333 611 610	3 673 549	6 084 407	244 898 661	324 329	828 633	100 455
Türkmenistanyň «Türkmenbaşy» PTB АКБТ «Туркменбаши» / JSCBT «Türkmenbashi»	1 035 044	132 505 440	14 091	3 925 419	161 297 817	1 368	67 625	9 989
Türkmenistanyň «Halkbank» PTB АКБТ «Халкбанк» / JSCBT «Halkbank»	2 542 932	150 954 170	1 073 033	8 303 711	165 843 038	4 433	58 695	130 568 063
Türkmenistanyň «Senaat» PTB АКБТ «Сенаат» / JSCBT «Senaat»	389 293	57 606 575	293 860	2 867 819	114 312 415	19 168	243 983	6 795 421
«Rysgal» PTB АКБ «Рысгал» / JSCB «Rysgal»	501 635	25 722 240	145 755	141 928	162 417 932		66 993	5 960 291
Türkmen-Türk PTB Туркмено-турецкий АКБ Turkmen-Turk JSCB	162 956	3 326 135	131 778	14 988	68 108 751		9 787	19 891
Jemi / Итого / Total	8 097 929	1 275 599 045	7 167 310	41 850 982	1 423 679 949	419 314	1 766 483	152 331 503
								23 591 141

Bank işlerini awtomatizatsiýalaşdyrýş müdirliginde taýýarlanylady
Подготовлено департаментом Автоматизации банковских работ/ Prepared by the IT Department